

MAKSUVABASTUSE LÕPP

Omavalitsused hakkavad maamaksu piire seadma

Järgmisest aastast kaob kodualuse maa maksuvabastus ja omavalitsused võivad kehtestada kuni tuhande eurose maksusoodustuse. Haapsalul ja Läänerannal on plaan paigas, teistel veel mitte.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Luba kodualusele maale maksimaalne soodustus kehtestada küsib Haapsalu linnavalitsus järgmisel volikogu istungil. „Normaalne ju,” ütles linna- pea Urmas Sukles.

Tuhande eurose soodustuse tähendab, et valdav osa Haapsalu koduomanikest ei pea ka edaspidi kodualuse maa eest maksu maksma. Suklese hinnangul võib olla üksikuid, kes siiski maksu maksma peavad, kui maamaksu summa ületab soodustust.

Suklese sõnul on selge, et omavalitsus peab kuidagi oma eelarvet täitma, kuid tema sõnul ei soovi linn elanikke liigsete maksudega koormata. „Ei taha valitsuse vigu teha,” ütles ta.

Lääne-Nigula ja Vormsi pole asjale mõelnud

Eelnõu seletuskirjas on Haapsalu aselinnapea Helen Rammu välja toonud, et kodualuse maa maksusoodustuse maksimaalse summa kehtestamisega soovitakse soodustada oma elukoha Haapsallu registreerimist ja elanike siin püsimist.

Haapsaluga sarnane plaan on ka Lääneranna vallavalitsusel. „Plaanimaksimummäär soodustuse kehtestada,” ütles vallavanem Ingvar Saare. Vallavalitsus pole selleks veel volikogult luba küsima läinud.

Uuest aastast kaob kodualuse maa maksuvabastus, kuid omavalitsused saavad kehtestada maksusoodustusi.

MALLE-LIISA RAIGLA

Lääne-Nigula vallavanem Jano Randmaa ja Vormsi vallavanem Triin Lepp ütlesid, et nemad ei ole veel kodualuse maa maksusoodustuse üle arutanud. „See jääb suviseks tööks,” ütles Lepp.

Randmaa sõnul saab Lääne-Nigulas plaan paika kuu aja pärast, kui lepatakse kokku valla eelarvestrateegias. Järgmise aasta maamaksuga seonduv tuleb volikogul kinnitada alles oktoobriks.

Maamaksutõus läheb laugemaks

Lisaks kodualuse maa maksustamisele ja sellele soodustuse kehtestamisele on järgmisest aastast omavalitsuste otsustada, kui pal-

ju võib aastast maamaks tõusta. Eelmisel aastal oli see valitsuse otsusel kümme protsenti, tänä- vu 50 protsenti.

Järgmisel aastal saab omavalitsus küll ise tõusuprotsendi otsustada, kuid see ei saa olla väiksem kui kümme protsenti ja suurem kui sada protsenti ning mitte vähem kui viis eurot. „Sel aastal pani riik meid kahvlisse. Kümme protsenti annab kindluse, et seal on piir ees,” ütles Sukles.

Sama suur lubatud maksutõus on plaanis kehtestada Lääneranna vallas. „Alla kümme protsenti ei saa, nulli ei tohi panna,” ütles Saare.

Maamaksu määrased omavalitsustel plaanis muuta ei ole.

Tänavu on kõik omavalitsused plaaninud maamaksust rohkem tulu saada. Näiteks Haapsalu teenis mullu maamaksuga veidi alla 393 000 euro ja plaanis tänä- vu saada 590 000 eurot. Juuni alguseks oli summast laekunud 398 000 eurot.

Lääne-Nigula on plaaninud tänä- vu maamaksuga teenida 670 000 eurot ehk 150 000 euro võrra enam kui eelmisel aastal, Lääneranna 565 000 eurot ehk 160 000 eurot rohkem kui aasta eest. Vormsi on arvestanud, et võrreldes möödunud aastaga kasvab maamaksu laekumine 16 000 euro võrra 56 000 euroni.

Haapsalu uus valimisliit alustas kampaniat

Haapsalu linnapilti nädal tagasi ilmunud plakateid kandvate jalgratastega alustas valimis- kampaniat uus valimisliit Terve Haapsalu.

Nimekirja paneb kokku 2021. aastal 288 häälega linnavolikokku pääsenud Roger Tibar (Reformierakond). Tibar kinnitas, et on valimisliidu üks eestvedajaid. Reformierakond oma nimekirja- ga välja ei tule.

Tibari sõnul on inimesed parteipoliitikast väsinud. „Tahtsime kaasata neid, kes sooviks neutraalse lipu all välja tulla ja keskenduda sellele, mis on tähtis linnale, mitte erakonnale,” ütles Tibar.

Valimisliidu esinumber ei ole veel paigas, aga nimekirjas on 15 inimest. „Suvel nimekirja pikeneb,” ütles Tibar.

Peale Tibari kuuluvad valimisliitu Tallinna majanduskooli haldusjuht Rene Reinola (Reformierakond) ja noorsotside volikogu esi-

Esimesed valimisreklaamid jõudsid tänavaile.

MALLE-LIISA RAIGLA

mees Richard Urma. Tibari sõnul ei saa valimisliitu siiski käsitleda Reformierakonna ja SDE liiduna: „Meil on mõlemasse erakonda kuuluvaid inimesi, aga enamikul parteiline kuuluvus puudub.”

Terve Haapsalu nimekirja kuuluvad veel parteituid jurist ja

õppejõud Andres Õige, endine linnaametnik ja Haapsalu Veevärgi arendusjuht Peep Aedviir ning endine linnaarhitekt Maarja Palmik.

Tibar ütles, et alustas kampaniat läinud nädalavahetusel. Kaks plakateid kandvat jalgra-

tast vahetavad asukohta, paiknedes kord siin, kord seal. „Neid võib Haapsalus näha terve suve,” ütles Tibar. Eelmisel valimisel alustas Tibar oma sõnul kampaniat juba jaanuaris. „Nii et isiklikus plaanis olen ma juba hiljaks jäänud,” märkis ta. „Peale selle ei ole tegemist sissetallatud erakonnaga. Peame tutvustama brändi.”

Valimisliidu nimi viitab Tibari sõnul tervele elukeskkonnale, aga ka sellele, et Haapsalu pole ainult linn, vaid ka külad linna ümber.

Haapsalu volikogus on 25 kohta. Oma nimekirjaga on lubanud välja tulla EKRE, Isamaa, Keskerakond ja linnapea Urmas Suklese valimisliit HaRi. Sotsid välja ei tule. „Haapsalus ei ole meil võimekust erakonna nimekirja välja panna,” ütles Läänemaa sotsiaaldemokraatide juht Neeme Suur Lääne Elule.

KAJIE ILVES

LÜHIDALT

Suure-Lähtru tapmine jõudis riigikohtusse

Oma lapse tapmises ringkonnakohtus süüdi mõistetud Kairi Kuusemaa kaitsja esitas vaide riigikohtule.

Riigikohtu pressiesindaja Arno Põdra sõnul taotleb kaitsja kas Kuusemaa õigeksmõistmist lapse tapmises, kergema karistuse määramist või asja madalama astme kohtule uuesti arutamiseks saatmist.

5. mail otsustas Tallinna ringkonnakohtus jätta jõesse Pärnu maakohtu otsuse, et Kuusemaa on süüdi oma vastsündinud lapse tapmises,

kuid mõistis Kuusemaa laibarüvetamises õigeks, sest surmukehal oli viiteid võimalikule matmisele.

Ringkonnakohtu otsusega jäi jõesse maakohtu otsus karistada Kuusemaad imiku tapmise eest kolme aasta ja üheksa kuu pikkuse vangistusega. Sellest on Kuusemaa praeguseks ära kandnud ühe aasta ja kolm kuud. Maroko politsei pidas naise kinni eelmise aasta 9. märtsil, Eestisse toimetati ta mullu juulis.

Malle-Liisa Raigla

Haapsalu saab uue veduri

Järgmisel nädalal saabub Haapsalu raudtee- ja sidemuuseumi uus eksponaat: ainus Eestis mootorvagnist ümber ehitatud manöövervedur MEV-1.

Vedur on plaanis Pääsküla depoo- st tuua 12.–13. juunil ja selle transpordi peab korraldama muuseum.

Muuseumi juhi Talis Vare sõnul on ettevõtmine raske, sest tänavad on Pääskülas kitsad. „Elroni uued rongid vajavad Pääskülas täien- davat pinda. Seetõttu tehti ka ettepanek anda see üle muuseumile,” ütles ta.

Eksponaat on ainus Eestis säilinud 1974. aastal Riia vagniehitus- tehasest uuena toodud ER2 elek- trirongi mootorvagn. Vagn osales 1980. aastal Balti jaamas toimunud

inimohvritega elektrirongide kokku- pörkes, kus juhtvagn purunes. Rong- i tagaosas olnud mootorvagn jäi terveks ja jätkas tööd.

1995. aastal hakkasid Pääsküla depoo töötajad instrktorveduri- juht Harry Saarma eestvedamisel ehitama manööverelektrivedurit MEV-1, et vabaneda seni depoo- st tootanud vedelkütusega mootor- vedurist. Seega on Vare sõnul te- gemist unikaalse sõidukiga, mille tehniline osa ja ka disain on Eestis välja mõeldud ning millesarnast teist maailmas pole.

„Sellise mitmekihilise looga sõiduki lisandumine annab muuseumi väliekspositsioonile kindlasti suure li- saväärtuse,” ütles muuseumi teadur- kuraator Tõnu Tammearu.

Malle-Liisa Raigla

LIHULA SÜDAMEAPTEEK NÜÜD AVATUD

Ootame sind suvisel pakkumisi uudistama uues Grossi kaupluses, aadressil Tallinna mnt 65, Lihulas.

kuni
-50%

Südameapteek

● JUHTKIRI

Laske maks vabaks

Maamaksu korra muudatusi vaadates jääb mulje, et riik käitub omavalitsustega jätkuvalt nagu ülearu muretsev lapsevanem. Ühest küljest antakse omavalitsustele nagu õigusi juurde, näiteks kodualuse maa maksuvabastuse piirmäärade otsustamine ja maksu tõstmise trajektoori seadmine. Teisalt panakse paika kitsad piirid – maksuvabastuse maksimum on tuhat eurot ja tõusu trajektoori peab sattuma kindlasse vahemikku.

Omavalitsused on täiesti võimelised ise oma eelarve kokku seadma. Miks ei lasta neil kogu maamaksu üle otsustada? Miks ei võiks keegi neist kehtestada, noh, näiteks miljonieurose piiri maksuvabastusele, kui tahab? Võibolla on see üldjoontes jaburana tunduv idee kuskil Eesti nurgas täiesti mõistlik mõte? Miks ei võiks omavalitsused tõsta maamaksu tasemele, kus neile endale arukas tundub?

Antagu omavalitsustele võimalus ise täies mahus otsustada ja küllap on siis näha, mis juhtuma hakkab. Võibolla tehakse algul mõni viga, nagu laps esimest korda taskuraha saades võib teha, kuid peatselt loksuvad kõik paika. Igaüks neist teab hästi, kui palju tal esiteks raha eelarvesse vaja on ja teiseks, kui palju ta oma elanike koormata võib. Ja kui ei tea, siis õpib kiiresti.

Kui anda täisvabadus raha üle otsustamisel, siis ehk lõpeb ka see lapsik mõtlemine, et äkki otsustab keegi maamaksu väikese liikumise pealt, kus ta registreeritud elukoht on. Las omavalitsused avastavad, kui kõrgel see otsustamise lattu inimestel tegelikult on.

● TEISED LEHED

Kui ründaks esimesena...

SIRP. Parimat osa sõjapidamisest nimetatakse sõjakunstiks ja ikka asja pärast. Olgugi argipäev lahinguväljal jõe ja verine tihutöö, kui sinna saabub kunstnik, sünnib midagi ilusat, meelde jäävat ja originaalset. Just sellise järjekordse teose kinkisid Ukraina sõjakunstnikud maailmale vaatamiseks ja arutamiseks läinud nädalavahetusel, kui korraldasid efektse rünnaku Venemaa sügavuses paiknevatele sõjalennuväljadele, kirjutab Kaarel Tarand Sirbis.

Demokraatlikes riikides peab kõike, mida tahetakse kaitse ja heidutuse nime all rajada ning soetada, kodanikkonnale põhjendama ja maksumaksjatelt kulutamiseks nõusoleku saama. Nii ka Eestis, kus küll kaitsetahe suur ja ühiskonnas kaitsekulu pideva kasvatamise suhtes leplik meel. Ukrainlaste tembud aga kujundavad üldmuljet, et mida rohkem neid nn võimelünki (eriti käib see mere- ja õhuväe kohta) kalli raha eest täidame, seda enam kasvab neid teisest servast juurde.

Agal ka käib jutt kaitsete ning esitamata jääb põhiküsimus: kust selline antus üldse tuleb, et kollektiivne lääs peab alati mängima mustade malenditega ja tal puudub esimese käigu õigus? On see toimiv, tasakaal ja õiglane rahvusvaheline õigus, mis kurjategijatele alati heldelt valged nupud jagab?

Vabas maailmas on kolm inimpõlve jauratud, et me ei ründa kedagi, ainult heidutame ja valmistume kaitseks. Kuigi mõni meegi kindral on vihjamisi maininud, et nii kui hakkab sõja järgi lõhnama, on plaan hävitada vaenlase sõjavahendid nende kodus, tekitab konflikti korral esimesena ründamise mõte üldjuhul ühiskonnas hirmukrambi. Niisuguse võimaluse järga eitamise asemel (ja üsna otsitud ettekäändetel) peaks selle rahulikult läbi rääkima.

Politseil on õigus kurjategija rajalt maha võtta, kui see kõigest „relvataolise esemega” vehib, mitte ei pea ära ootama esimest lasku. Miks ei peaks sama põhimõtte kehtima ka patoloogiliselt kriminaalse riigi suhtes?

● LAUSELAEN

„Oleme skisofreenilises olukorras, kus peame nii kärpima kui ka leidma minigiteks asjadeks täiendavat raha.”

Siseminister Igor Tarro. Lääne Elu, 5. juuni

NÄDAL

Eesti siili uued okkad on droonid

Eelmise pühapäeva õhtul rōkkasid tuhanded eestlased rōõmust, vaadates videoklippe Ukraina droonide hävitavast rünnakust Venemaa strateegiliste pommituslennukite pihta.

Paari tunniga täitsid ühismedia kanalid pilkavate meemidega, millest paljud lähtusid USA presidendi Donald Trumpi ülbest ütlusest Ukraina presidendile Volodõmõr Zelenskõile: „Teil pole kaarte.” Nii kujutati ühel menükal meemil Zelenskõid kuningana kaardipakis, kelle selja taga punuvad väikesed droonid ämblikuvõrku. Ukraina mängis ülemaailmses infosõjas kohe suurelt välja ka rünnaku rahalise mõõtme: 500–1000 eurot maksvad droonid hävitasid vene strateegilisi pommitus- ja luurelennukite miljardite eurode väärtuses. Ilma liialduseta nimetati ukrainlaste leidlikku ja osavalt teostatud rünnakut saavutuseks, mis läheb maailma sõjanduse ajalukku.

Ent paljudes suurte ja sõjaliselt võimsate riikide kindralstaapides hakati kohe järgmise esmaspäeva hommikul Ukraina edukat rünnakut analüüsima väga mornide nägudega.

„Operatsioon „Ämblikuvõrk” tuletas maailma kõige arenenumate armeejuhtidele taas meelde, et nende ees seisvad kõige karmimad ohud ei piirdu enam tavapärase rivaalidega, kelle käsutuses on kallid tehnika,” kirjutas mõni päev tagasi New York Timesi sõjandusanalüütik W. J. Hennigan. „Mis juhtus Venemaal, võib juhtuda ka Ameerika Ühendriikides – või ükskõik kus mujal. Sõjaväebaasid, sadamad ja staabid kogu maailmas on nüüd selgelt riskikohad.”

Eelmisel pühapäeval toimunud rünnak muudab märkimisväärselt sõjalist planeerimist kogu maailmas.

HANNES RUMM
kolmnist

Mullu tuvastati umbes saja USA sõjaväebaasi kohal ligi 350 drooni ülend. Kui seni peeti neid luuredroonideks (luuredroone on tuvastatud ka Eesti sõjaväebaaside kohal), siis nüüd teavad kõik, et suvalisest poest ostetud droon võib olla võimas ründerelv.

Siiaamaani on ka Ameerika Ühendriikide kindralid ja poliitikud ikka valmistunud eelmise sõja kordumiseks. President Trump tutvustas aprillis oma 175 miljardit dollarit maksva raketitõrjekilbi plaani „Kuldne kuppel”, mille eesmärk on alla tulistada igat tüüpi tiib-, ballistilisi ja hüperhelikopteritega lendavaid rakette. „See programm ei suuda aga kaitsta Ühendriike selliste väikeste droonide eest, nagu Ukraina kasutas „Ämblikuvõrkus”,” tõdes sõjandusanalüütik Hennigan. Ta lisas, et tänava on Pentagoni eelarves droonivastaste tehnoloogiate arendamiseks ja kasutuselevõtuks 1,3 miljardit dollarit.

Ukraina sõjast, mitte ainult nädalagusest rünnakust, tuleb kiiresti õppida ka Eestil. Tänavune kaitsevõõ õppus Siil läks ajalukku sellega, et Eesti-Ukraina droonimeeskonnad näitasid esimest korda päriselt järgmise põlvkonna sõjapidamist – nii kirjutas mõni nädal tagasi oma blogis kaitseväljand ja filmimees Ilmar Raag.

● **Eesti peaks kulutama ühe sõjakuu jooksul umbes 200 000 drooni ning Venemaa pealetungi peatamiseks vajab Eesti vähemalt 700 kuni 1000 droonipilooti.**

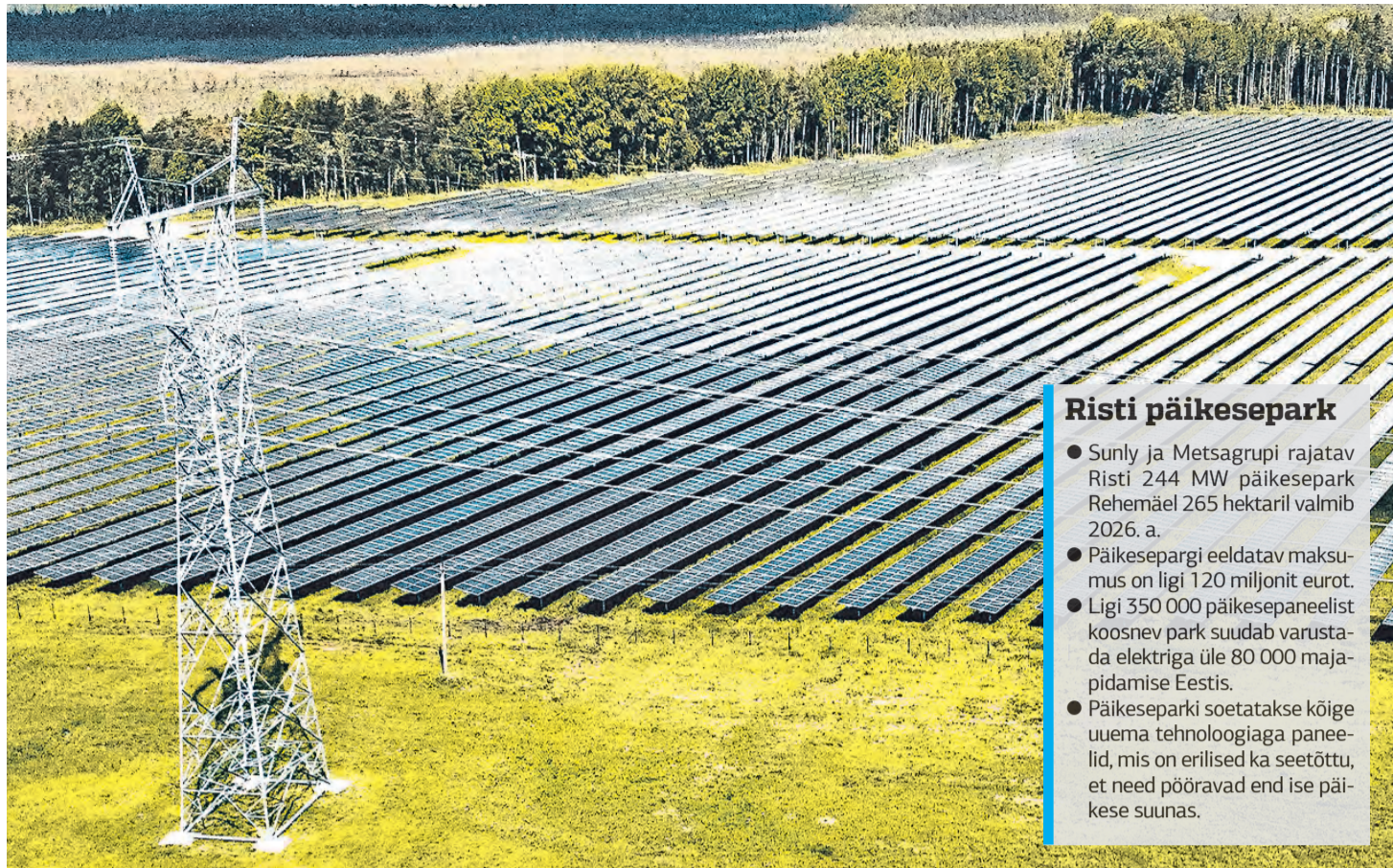
„See muutis suhtumist,” kirjutas Raag. „Ometi oleme ära käinud vaid pika tee esimesed sammud.”

Ukraina sõda on kestnud veidi üle kolme aasta, aga selle aja vältel on toimunud mitu väga erinevat lahingupidamise viisi. Sõja alguses ründas Venemaa tankikolonnidega ning ukrainlased hävitasid tanke edukalt Javelinidega. Seejärel kaevuti sügavale maasse ning esimese maailmasõja laadises hangunud rindegas vastasseisus tõi Venemaale edu ülekaal suurte laskejõus. Ent nüüdseks ollakse sõjas jõutud faasi, kus nii Ukraina kui ka Vene poolel tekitavad 70–85 protsenti elavjõu kaotustest droonirünnakud.

„Droonid on võtnud kaudtulelt kõige ohtlikuma relva tiitli,” tõdes ise kogu sõja ajal pikka aega Ukrainas viibinud Raag. Ja rõhutas: „Meil tuleb kohandada oma maaväe taktikat Vene massilise droonide kasutamise mõjuga.”

Raagi tuttavad Ukraina droonipiloodid võtsid aluseks Ukraina lahingupraktika ning tegid selle pinnal arvutusi. Nad jõudsid järeldusele, et Eesti peaks kulutama ühe sõjakuu jooksul umbes 200 000 drooni ning Venemaa pealetungi peatamiseks vajab Eesti vähemalt 700 kuni 1000 droonipilooti.

Rumal oleks halada, et ka Eesti kindralid valmistuvad eelmise sõjaks, ostes väga suurte summade eest väga kallist sõjavarustust ning unustades droonide vajalikkuse. Vastupidi – Eesti suur eelis on hea väljaõppega ja tegus reservväelastel põhinev kaitsevõõ, mida on võimalik kiiresti ja edukalt õpetada droone kasutama.

Päikesepargi Risti-poolne nurk on juba tihedalt paneele täis.

URMAS LAURI

● LÄÄNEMAA SUURIM ELEKTRIJAMAM

Aasta lõpuks on pool päikesepargist paigas

Sunly loodab Rehemäele rajatavas päikesepargis tänavu paigaldada vähemalt pooled päikesepaneelid. Kogu park peab valmis saama 2027. aastal.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

„Läheb enam-vähem plaanipäraselt, oleme ajagraafikus,” ütles Sunly projekti juht Marek Sakk Lääne Elule. „Enamik auru läheb praegu vaiade rammimisele.”

Sunly kasutab Rehemäel uudet tehnoloogiat. Päikesepaneelid on üheteljelisel pöördraamil, mis tähendab, et need järgivad päikese suunda, tagamaks paremat tootlikkust hommiku- ja õhtutundidel, mil elektritarbimine on suurem. Pöördraamide vundamendiks on maasse rammitud vaiad.

Päikesepargi Risti-poolne nurk, umbes 7–8 protsenti pargist, on juba tihedalt paneele täis. „Selle aasta lõpuks on planeeritud

paigaldada minimaalselt pooled paneelidest,” lausus Sakk.

Risti päikeseelektrijaama Rehemäel ehitab Connecto Eesti AS, nende alltöövõtja on Saksa ettevõtte Dornier Group.

Igapäevaselt on Rehemäel ametis poolsada kuni sada töömeest. „Oleneb sellest, mis tööd parasjagu käsil on,” lausus Sakk.

Risti päikeseelektrijaama Rehemäel hakkab elektrit tootma 2026. aasta sügisel. „Siis on suurem ehitustegevus lõppenud, käivad järeltööd ja päikesepargi võrku stinkroniseerimise protsessid,” kirjeldas Sakk ajakava. „Kuna Eestis tuleb suurematel tootjatel läbida elektripaigaldiste katsekava, siis võtab see protsess natuke aega. Pärnis ametlikult saab park valmis 2027. aastal

keskpaigaks. Siis on kasutusloa ka kõik olemas.”

Seega peaks Risti päikesepark tööle hakkama 2027. aastal. See on Baltimaade suurim päikesepark, mille võimsus on 244 megavatti (MW) – piisav, et varustada elektriga üle 80 000 majapidamise Eestis. Päikesepark ehitatakse koos maaomaniku Metsagrupiga.

Sunly sai Euroopa Investeermispangalt (EIP) uue päikesepargi rajamiseks 31 miljonit eurot laenu, SEB ja Luminor laenavad kokku teist nii palju.

Päikesepark rajatakse kunagise Sooniste sovhoosi kuivendatud rabamaadele, kuhu nõukogude ajal rajatud maaparandussüsteem oli paigutis rivist väljas. Pargi rajamiseks tuli esimesena rekonstrueerida kuivendussüsteem.

Risti päikesepark

- Sunly ja Metsagrupi rajatav Risti 244 MW päikesepark Rehemäel 265 hektaril valmib 2026. a.
- Päikesepargi eeldatav maksimum on ligi 120 miljonit eurot.
- Ligi 350 000 päikesepaneelist koosnev park suudab varustada elektriga üle 80 000 majapidamise Eestis.
- Päikeseparki soetatatakse kõige uuema tehnoloogiaga paneelid, mis on erilised ka seetõttu, et need pööravad end ise päikese suunas.

Kallis Mari jääb tänavu kaldale

Kuigi Läänemaa muuseumidel oli tänavu plaan aastaid jõude seisnud aurulaev Kallis Mari sõitma panna, jääb alus ka tänavu kaldale.

„Kallis Mari ei ole jõukohane. See ei tähenda, et ta meie plaanidest välja kukuks,” ütles Haapsalu ja Läänemaa muuseumide juht Anton Pärn.

Kuigi igal aastal on muuseumid pidanud Kallile Marile peale maksma, ei saa Pärna sõnul öelda, et see on kahjumlik projekt. „Emotsionaalses plaanis on see kasumlik, inimesed tahavad seda sõitmas näha,” ütles Pärn. „See on maineprojekt.”

Peamine kulu on paadijuhi palk. Selle tagasi teenimiseks peaks paat intensiivselt kogu aeg täislastis sõitma. „Pileti hind ei saa ka lakke tõsta,” ütles Pärn.

Muuseumidel on siiski plaan aurupaadiga nulli jääda. Selleks küsisid nad merekuultuuri tutvustamise meetmest toetust, kuid jäid tänavu rahast ilma. Nüüd on plaan projekti täiustada ja järgmisel aastal uuesti küsida.

Aurupaat Kallis Mari sel aastal vette ei pääse.

ARVO TARMULA

Ise ei saanud muuseumid tänavu rahapuudusel Kallile Marile peale maksta. Pärn selgitas, et sel aastal on prioriteet raudteel dresiinid sõitma pan-

na. Dresiiniprojekt nägi ette, et need peavad tänavu tööle asuma. Samuti saabub kuu keskpaigas muuseumi ainus taasiseseisvunud Eestis ehitatud vedur. „Kolmandaks projektiks jõudu pole,” ütles Pärn.

Ehkki aurupaat jääb tänavu kaldale, teeb muuseum kõik

vajalikud hooldused, eelkõige katlahoolduse ära. Pärna sõnul võib hoolduse tegemata jätmise järgmisel aastal hoopis suurema kulu kaasa tuua.

Alates 2020. aastast on Kallis Mari vette pääsenud vaid ülemöödunud aastal, kui sõitis Väikesel viigil poolteist kuud. Pärna sõnul aurupaadi hooaeg pikem olla ei saagi, sest muul ajal pole sõitjaid. Varem ei sõitnud Kallis Mari koroonapiirangute tõttu, mullu jäi aurulaev kaldale juhi puudumise tõttu.

Haapsalu linnavalitsus ostis aurupaadi 2014. aasta suvel 90 000 euroga disainiettevõttelt Loorber OÜ, kes ostis Rootsis paadi kolm korda odavamalt ja värvis selle üle. Suurem osa summast tuli Eesti-Läti programmist Riverways, linna omaosalus oli 26 000 eurot.

MALLE-LIISA RAIGLA

● LÜHIDALT

Läänemaa film ootab linastumiseks toetust

Režissöör ja produtsent Riho Västriki kogub Hooandja kaudu toetust, et teha lõpuni koos läänlasest loodusfotograafi ja operaatori Valeri Štšerbatõhiga valmiv loodusfilm „Kriimsilm, karuott ja rebane”.

Västriki koostis Štšerbatõhiga 2023. aasta sügisel ja vaatas ta filmitud materjali. „Sain aru, et see on nii üle mõistuse võimas, et tasub proovida küll,” ütles ta.

Põhiline võttepaik oli linatööstuse Hooandja lehe kohaselt kotkaste söödaplats, mida lisaks majesteetlikele röövlindudele külastavad karud, hundid, ilvesed, mägrad, rebased jt. Lisaks on filmitud rajakaameratega söödaplatsist 5 km raadiuses.

Västriki sõnul on pooleteisetunnise filmi materjal enam-vähem üles võetud, aga montaaži veel käib. Hooandjas kogutakse raha filmi helikujunduseks ja pildi järeltöötuseks.

„Kuna valdav osa materjalist on filmitud kas vaatlusvarjendist või rajakaameratega, on heli vaja kujundada selliseks, et see oleks dramaatiline ja haaraks publiku kaasa,” kirjeldas Västriki.

Lisaks vajab järeltöötlust pildiline pool: rajakaamerate pilt tuleb panna ühtima põhikaamera kaadritega. „6000 eurot oleks esimese lävi ja 10 000 eurot teine. Ma loodan, et saame 10 000 kokku,” lausus Västriki Hooandja eesmärkide kohta.

Västriki loodab, et film võiks esilinastuda tänavusel Matsalu loodusfilmide festivalil. Teksti filmile peale ei loeta. „Idee on, et vaataja tekiks tunne, nagu oleks ta ise seal keskel,” rääkis Västriki. Filmitud materjali hulgas on tema sõnul erakordseid vaatepilte – näiteks kuidas metsisega nuusutab kahte pikuvat karu või kuidas mäger ajab toiduplatsilt hundi ära.

Juhan Hепner

Haapsalu vähendab müüdava vara alghindu

Haapsalu linnavalitsus plaanib kuu müüdava kinnistu alghindu vähendada kokku 107 000 euro võrra.

Linn on mullu kevadest saadik püüdnud kinnistuid eri oksjonikeskkonnades müüa, kuid tulemusteta. Nüüd plaanib linnavalitsus küsida volikogult luba alghindu langetada. „Huvi on olnud väga väike, alghindu on peetud liiga kalliks,” kirjutas aselinnapea Innar Mäesalu eelnõu seletuskirjas.

Linnavalitsus soovib langetada endise turismiinfokeskuse Karja 15

hoone alghinda 34 000 euro võrra 199 000 eurole. 33 000 eurot langeb Raudtee 10 hoone ja 16 000 euro võrra Tuksi spordibaaside kasutuses oleva Villa kinnistu müügi alghind. Saare 10b, Herjavasa asuva Kase 28 ja Rohuküla asuva Krahvi tee 10 kinnistu alghind langeb samuti.

Kokku soovib linn kuu kinnistu müügiga teenida vähemalt 491 000 eurot.

Malle-Liisa Raigla

Ernst Enno park Haapsalus sai infostendi

Luuletaja ja Läänemaa kunagise kooliõuniku Ernst Enno nimeline park sai kirjamehe 150. sünniaastapäevaks põhjaliku infostendi.

„Juba kolm aastat tagasi oli selge, et park tuleb korda teha,” ütles Haapsalu arenguspetsialist ja infostendi koostaja Ülla Paras. Siis hakkas ta lugema artikleid Ennost ja tema luuletusi ning avastama Enno türetütre Elin Toona loomingut. „Kolm aastat on see perekond olnud mu mõtetes,” ütles Paras. „Avastasin palju üllatavat, millest infostendile jõudis kontsentraat. Kellel tähtsust sügavam huvi, saab juba ise edasi lugeda ja uurida.”

Stendi koostajana on Paras tänuil, et Toona sulest on ilmunud raamat „Rõõm teeb taeva taga tuld”, kus Enno lapselaps on kirjutanud oma vanaisa ja pere-

konna loo ning süvenenud vanaisa loomingusse. „Ilma selle teo- seta pole võimalik Ennot mõista,” ütles Paras.

Kolme meetri pikkune stend paigaldati parki 4. juunil, Eesti lipu päeval. „See ei olnud nii plaanitud, sai siis, kui sai, aga mul on selle üle väga hea meel,” ütles Paras.

Enno monument restaureeriti ja park sai korda juba mullu: paigaldati sillutis, istutati remmelgad. „Sel kevadel istutasime veel kolm jasmii- ni,” ütles Paras.

Pargi korrastamine, samba restaureerimine ja infostend maksid 10 000 eurot. Samba restaureerimist toetas muinsuskaitseamet.

Ernst Enno (1875–1934) töötas 15 aastat Läänemaa kooliõuniku- na (1919. aastast surmani).

Kaie Ilves

Palivere karjäär muutub võistlusrajaks

Nädalavahetusel korraldab Ridala maasturiklubi esimest korda Paliveres offroad-võistluste Liivahiir.

„Uues kohas on alati uue nimega,” ütles võistluse korraldaja Vallo Aljas. Võistluspäiga kolimisel on Aljase sõnul kaks põhjust: maastik värsib ning aastaid ühes kohas võistlust korraldades tüdinevad ka korraldajad ja võistlejad.

Aljase sõnul tuleb hea rada siis, kui raja paikaplanimine ajab rajameistri kihelema ning ta tahab kell

kuus hommikul välja minna ja mõelda, kuidas rada teha. „Tahame võistlejatele silmarõõmu pakkuda ja et rajameistril oleks huvitav,” ütles Aljas.

Võistlusel on kaheksa klassi: ET1, ET2, veok, ATV, ATV-vaba, TR1, TUR ja enduuro. Kokku on võistlusele registreerunud 57 sõitjat, kuid Aljase sõnul lisandub neid kindlasti veel. Suurem osa võistlejast on Eestist, kuid osa ka Lätist ja Soomest.

Malle-Liisa Raigla

Loodusfilmifestivali piletid tulid müüki

Sellest nädalast saab Piletilevist soetada Matsalu loodusfilmide festivali ehk MAFFI passe. Juunis maksab festivali pass 30 eurot, juulis ja augustis 40 ja septembris 50 eurot. Toetajapassid maksavad sada, 250 ja tuhat eurot. „Need on neile, kes tahavad meie festivalile hoogu juurde anda,” ütles MAFFI peakorraldaja Maris Altmann.

MAFFIle esitati seekord üle tuhande linatööstuse. „Pärnis rekord see ei ole,

aga hea saak, mille hulgast valida,” ütles Altmann. Mullu esitati MAFFIle üle 800 filmi.

24. septembrist 5. oktoobrini linastub Lihulasa poolsada ja võistleb 25 filmi.

Altmanni sõnul on tulemas mitu esilinastust. „Saame mitu korda punase vaiba lahti rullida,” ütles ta. Näidatakse ka mitut Eesti filmi.

Kaie Ilves

Nõva sadama krundid jäid jälle müümata

Neljapäeval lõppes seitsme Nõva sadama lähedal asuva krundi oksjon ühegi pakkumiseta.

Krundid olid ühtse objektina eel- läbirääkimistega enampakkumisel alghinnaga 350 000 eurot. Läänemaa abivallavanema Aivo Hirmo sõnul arutab vallavalitsus järgmise nädala istungil, kuidas jätkata.

Hirmo sõnul on kruntide vastu huvi tuntud, kuid pakkumisi tehud ei ole.

Ka aprillis lõppenud eelmisele oksjonile ei tulnud ühtegi pakkumist, mis- järele otsustas vallavalitsus krundite- hinda 50 000 euro võrra langetada.

Ühtekokku 2,5 hektari suuruse maa müügitulu on kavas kasutada Nõva sadama rekonstrueerimise jätkamiseks ning vajaliku taristu väljaehitamiseks. Vald sai sadama arendamiseks 200 000 eurot toetust, kuid sellele tuleb lisada 120 000 eurot omaosalust.

Malle-Liisa Raigla

● UUS RAAMAT

Legendaarse linnapea poja küüditamisaja päevik ilmus trükist

Haapsalu kuulsal linnapea Hans Alveri poeg Hans Alver juunior pani päevikusse kirja enda ja oma küüditatud lähedaste saatuse. Nüüd on tema poja Jaan Alveri eestvedamisel see lugu raamatukaante vahel.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Hans Alver oli arst, Vabadussõja veteran ja Haapsalu linnapea, kes arreteeriti Eestis 1941. aastal ja hukati 1942. aastal Venemaal. Tema naise ja lapsed küüditas nõukogude režiim 1941. aastal. Raamat „Elame veel! Hans Alver juuniori päevik Siberi küüditamisajast 1941–1949” jäädvustab kunagise linnapea poja mälestused sellest raskest perioodist.

Teose koostaja, ajaloolase Olev Liiviku sõnul torkab raamatu materjal silma mitmekesisusega. „Peale märkmete on seal joonistusi eluolust, sellest, kuidas elati. Need pole lihtsalt meeleolupildid, vaid on ajaloodokumendid,” rääkis ta.

Küüditatute jäädvustatud visuaalne aines 1940ndate kohta on Liiviku sõnul sageli napp, sest fotosid oli neil teha keeruline. „Hans Alver juunior joonistas üles oma elupaigad ja tegevused. See on äärmiselt huvitav,” ütles ajaloolane.

Tähelepanuväärne on seegi, et Alver pidas päevikut pikema aja jooksul.

Paberit nappis

Päevikut pidas noormees raske igapäevatöö kõrvalt. „Iga päev ta sissekandeid ei teinud. Aastate jooksul oli üsna palju pause. See oli asumisel päeviku pidamise puhul üsna tavaline, et kirjutati kas terve nädala sündmused või jäi mõnikord vahele ka kuid. Ühelt poolt oli tohutult suur töökoormus ja inimene lihtsalt ei jaksanud end kirjutama sundida. Mis aga puudutab 1940. aastate keskpaika ja sõjaaega, siis paljudel juhtudel

Alveri raamatu koostaja Olev Liivik.

Jaan Alver pingutas aastaid selle nimel, et tema isa päevik saaks raamatuna jäädvustatud.

2 X ARVO TARMULA

polnud, kuhu ja millega kirjutada. Paberikriis oli üsna suur,” rääkis Liivik.

Tema sõnul näitab seda selgelt ka Alveri päevik, kus olid küüditatute kaasa võetud raamatuid välja rebitud lehed leidnud taaskasutust kirjutamisel. „Kirjutati lehekülgedele, kus teksti oli vähe või oli see tüütelt, kuhu sai kuhugi vahele rohkem kirjutada.”

Hans Alver noorema küüditamise aja võib Liiviku sõnul jagada üldjoontes kolmeks. Eestist

küüditamise järel oli ta alguses kaks ja pool aastat Kirovi oblastis. „Töötas turbarabas, oli katlakütja vahepeal, oli metsatööl.”

Sealt liikus Alver noorem lõpuks koos õe ja emaga Kurgani linna. „Seal reeglina küüditatuid polnud. Põhjus oli selles, et Kurgan oli sõjatööstuse piirkond. See oli ilmselt ka põhjus, miks ta 1948. aastal koos perekonnaga sundasutati Põhja-Kasahstani, tänase nimega Kõkšetau linna, mis oli väljasaadetute linn.”

Liiviku sõnul andsid tolles linnas tooni sundasunikud nii Balti riikidest kui ka Rumeeniast. Lisaks oli seal veel ümberasustatud volgasakslasi. Päevikus seda Kasahstani perioodi ei käsitleta.

Kodus juttu ei olnud

Hans Alver noorema poeg Jaan Alver ütles, et tema 2007. aastal lahkunud isa ei rääkinud kodus detailselt oma küüditamisajast. Pärast isa surma tõi Jaan koju 25 kasti, mille kohta oli teada, et neis

on suuremalt jaolt tema vanaisa, kunagise Haapsalu linnapea Hans Alveri elu käsitlevad materjalid. Esimest kasti avades leidis mees ootamatult aga oma isa päeviku.

Jaan Alveri sõnul tema isa küüditamisajast rääkides kodus detailidesse ei laskunud. „Päevikust ei rääkinud isa meile sõnagi.” Jaan pakkus, et selle taga võis olla hirm KGB ees, kes nende perel nõukogude ajal silma peal hoidis.

„Meid jälgiti. Kui käisime näiteks jõululaupäeval kirikus, siis

Raamatuesitlus

- „Elame veel! Hans Alver juuniori päevik Siberi küüditamisajast 1941–1949”
- Täna, 7. juunil kl 12 Haapsalu raamatukogu lugemissaalis

kutsuti järgmisel päeval meid välja ja vibutati näppu,” lausutas. Isegi kui tüht-teist mineviku kohta kodus mainiti, üritati Jaani sõnul lapsi pigem hoida selle eest, mis oli toimunud. „Seal olid rasked üleelamised, otsingud, elu eest võitlemine. Isal oli justkui mingis osas piinlik, et ta oli sattunud eduka linnapea ja armastatud arsti perest niisugusesse kohutavasse olukorda.”

Kui lähenes 80 aasta möödumine 1941. aasta küüditamisest, tuli Jaanil mõte, et päeviku võiks raamatuna välja anda. Haapsalu muuseumist saadud soovitusel käis Jaan Alver päevikut näitamas Eesti mälu instituudis, kus kohtus Olev Liivikuga.

Neli aastat tagasi tutvustati Haapsalus esmakordselt avalikult päevikuga seotud materjale. Nüüd on Hans Alver noorema päevik lõpuks kaante vahele jõudnud ja seda esitletakse täna kl 12 Haapsalu raamatukogu lugemissaalis. „Võttis aega, aga õnneks valmis ta sai,” ütles Jaan Alver.

Värvikillud Ernst Enno elus ja loomingus

8. juunil möödub 150

aastat Haapsalus elanud luuletaja ja koolinõuniku Ernst Enno (1875–1934, pildil) sünnist. Kuigi Enno luules domineerivad hall ja valge, on Enno elus ja loomingus siiski olnud kuhjaga suuremaid ja väiksemaid värvikilde.

Koloriitne on juba nimi Enno, nimelt asub USA-s Enno-nimeline järv. Muide, Enno järve ääres on sattunud ka luuletaja lapselaps Elin Toona.

Ernst Enno esikogude „Uued luuletused” ilmus 1909. aastal. Kaanepildi sellele kogule tegi Enno hingesugulane Ella Saul, kellega Ernst Enno samal aastal abiellus. Ella oli samuti väga loominguline: ta tegeles nii kirjutamisega kui ka joonistamisega. Joonistamist õppis Ella isegi Kristjan Raua käe all. Kord aga võttis Juhan Liiv stuudiost lahku des kogemata Ella läkiläki kaasa. Nii pidi Ella vahepeal hoopis Liivi läkiläki kandma. Nagu ütles

Raud Ellale: „Liiv on vist teie läkiga koju läinud. Palun jätke see minu hooleks, kui seni Liivi inspiratsioon ei ole teile pähe hakanud.” Ella kandis Liivi läkiläki suisa nädala. Kas läkiläki oli abi inspiratsiooni saamiseks, sellest ajalugu vaikib.

Enno luuletustega seostub ehk esmalt kõigile „Rändaja õhtulaul”, mis kõlab läbiva motiivina August Gailiti „Toomas Nipernaadi” ainetel loodud filmis „Nipernaadi”. Olgu öeldud, et romaan Ennole meeldis. Ella Enno on meenutanud: „Mäletan, et ta otse rökkas naerust, kui luges „Nipernaadi”. Nii meeldis see teos temale.”

Mida tõi aga Enno jaoks kaasa Haapsallu kolimine 1919. aastal? Kindlasti pideva rahapuuduse, ühtlasi jäi luuletamine tagaplaanile. Kuna raha ei olnud, palus Enno kirjas Asutavale Kogule sõdurimundrit, et see ülikonnaks kohandada. Mis puutub luuletamisse, siis on Enno enda kohta täheldanud, et ta „on maetud Läänemaa koolivalitsuse paberivirnade alla ja ei pääse sealt enam välja”.

Kuigi materiaalselt oli raske, siis hinge eest kanti ikkagi hoolt. Vähenes raha kulutati näiteks raamatutele ja joonistuspaberile. Haapsalu sõbrad Anton Ükski ja Cyrillus Kreek käisid Enno kodus sageli musitseerimas. Ükski mängis viiulit, Kreek klaverit. Enno ise polnud väga musikaalne, kuid muusikat ta nautis. Enno heaks Haapsalu sõbraks oli veel linnapea Hans Alver.

Lisaks sellele, et Ernst Enno oli Läänemaa koolinõunik, oli ta ka aastatel 1922–1927 ajakirja Laste Rõõm tegevtoimetaja. Haapsalu perioodil sai alguse Enno lasteluuletuste edu. Valdavalt ilmusid need Soosaare Erni nime all. Oma lasteluuletusi nimetas Enno ise hellitavalt lillalallerateks. Soosaare Erniki kutsuti Ennot aga lapsepõlves. Enno noorpõlvkoduks oli Soosaare talu, mis asus Koruste külas Rõngu vallas Tartumaal. Luuleread „Nüüd öitsvad kodus valged ristikehinad” on just inspireeritud Soosaare talust.

Tõsiasi, et Enno jaoks oli kõik elav püha, on teada-tuntud. Pidas ju Enno lootusetut võitlus hiirtega, sest lõkse tema põhimõtted

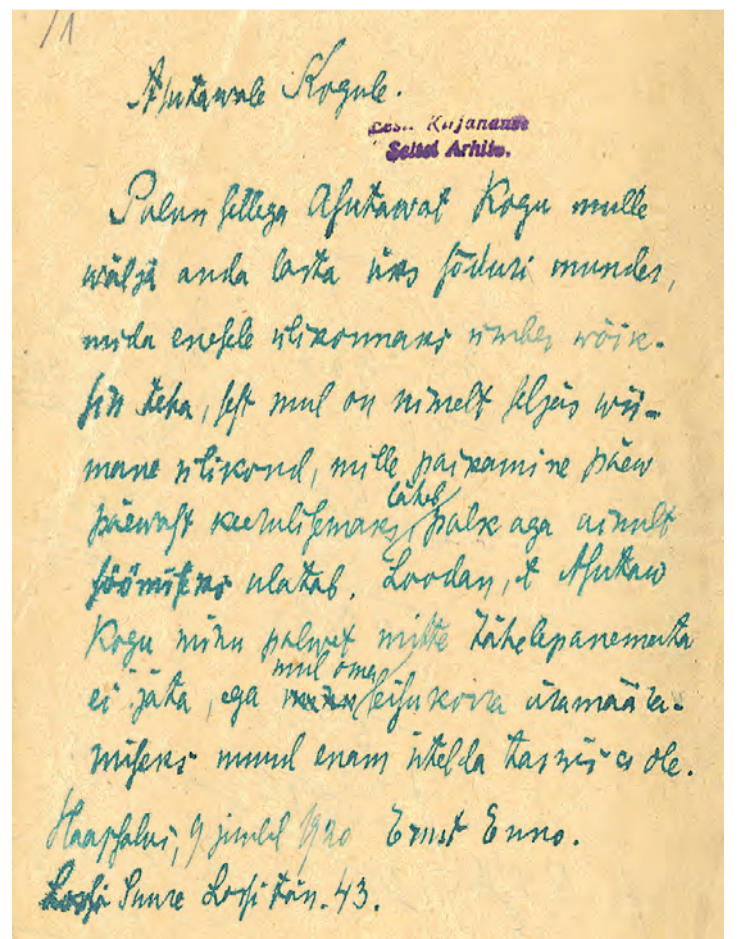
kasutada ei lubanud. Eredaks värvikilluks võib pidada, kuidas Enno oma kassi ja kanadega koduaias jalutas. Võib ju mõelda, mis siis Ennos nii erilist oli, et loomad ja linnud talle järgnesid. Enno enda meelest peitus põhjus asjaolus, et loomad end inimese seltsis turvaliselt tunnevad. Ilmselt oli tõetera selleski, et Enno käsi „puistas taskust teri ja leivaraasukesi”.

Olgu kohe öeldud, et kui Enno oleks elus, siis ta kindlasti ei tahaks sünnipäeval tähelepanu ja kasutada oma võimsaimat kirumissõna „saabas”, kui saaks teada, et taas on ta elu ja looming luubi alla võetud kas või konverentsi näol. Legendiks on saanud lugu, kuidas Enno 50. sünnipäeva eel Hiiumaale pages. Nii jäi Ennol muu hulgas kuulmata, kuidas Cyrillus Kreek koos lauljatega ta akna taga sünnipäeva puhul laulmas käis.

Fakt on aga see, et Enno suudab jätkuvalt paeluda ja inspireerida.

MONIKA UNDO

Loo aluseks on olnud 12. veebruaril toimunud maakondliku Ernst Enno aineline võitlusi küsimused.

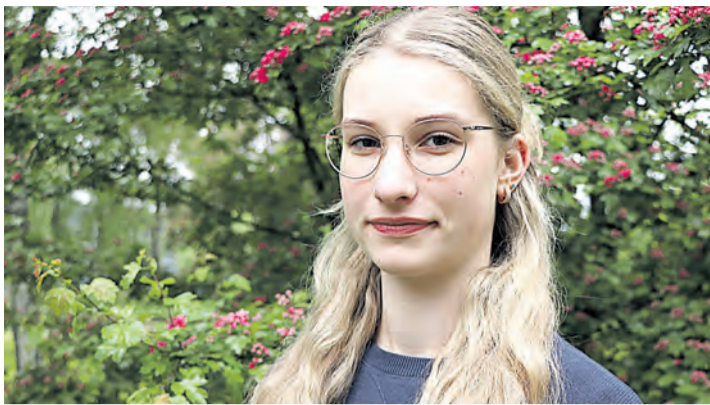

Ernst Enno palus Asutavalt Kogult sõdurimundrit, et seda ülikonnaks kohendada.

EESTI KIRJANDUSMUSEUM

Esimese koha sai Palivere kooli 9. klassi õpilane Jako Joonatan Tereping. 2 X JUHAN HEPNER

Palivere kooli 9. klassi õpilane Berit Aasa pälvis Krista Kumbergi auhinna.

● TUBLID KIRJUTAJAD

Steni muinasjutukonkursi võit läks teist aastat Paliverre

Palivere kooli 9. klassi õpilase Jako Joonatan Terepingi loo Kalevipojast ja Kreutzwaldist valis žürii välja ligi 400 muinasjutu seast.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Neljapäeval ei olnud poisil veel aimugi esimesest kohast ja medalist, Steni muinasjutuvõistluse kõige ihaldusväärsemast auhinna. Intervjuud tuli ta andma koos klassiõe Berit Aasaga, kes sai Krista Kumbergi auhinna, aga temagi ei teadnud veel seda. Nemat ja veel 20 last üle Eesti olid saanud tänaseks kutse jutuvõistluse lõpetamisele. Küsimuse peale, mis koha nad arvavad end saavat, raputasid mõlemad pead.

„Pole mõtet kõrgelt unistada, siis võib kõrgelt kukkuda,” ütles Palivere kooli eesti keele õpetaja Margit Ülevaino. Seda ilmaaegu, sest Ülevaino õpilased on noppinud muinasjutukonkursilt pisemaid ja suuremaid auhindu aasta-aastalt. Peavõit tuli teist aastat jutti. Mullu sai esimese koha Paliverre toona 9. klassi õpilane Gerli Grau. Viis aastat tagasi võitis konkursi toona 7. klassi õpilane Helen Carmel Boyers.

Nii et ajakirjanikult kuulnud, et esikoht tuli taas Paliverre, hüüatas Ülevaino õigusega: „Juba jälle!” Õpetaja panust ei maksa alahinnata. Ülevaino ise võrdleb muinasjuttu kindapaariga, mida pärast kudumist tule viimistleda: peita lahtised lõngaotsad. „Muinasjuttu tuleb ka viimistleda,” ütleb ta. Kuigi Ülevaino sõnul on kõige tähtsam idee, mille ümber jutut kerida, ei tule õpetaja sunnita head nahka: sõnastus tuleb üle vaadata, kaotada kordused, leida sünonüüme ja siluda viimasedki keelekonarused.

Tereping ja Aasa lõpetavad kooli puhaste viielistena. Kirjanikuameti asemel unistavad nad hoopis arhitekti- või insenerikutest ning muinasjutukonkursil poleks nad ilma õpetajata eluilmaski osalenud.

Tereping ütles, et ei kirjuta koolitööst vabal ajal ridagi. Aasa ütles, et kirjutab, aga mitte muinasjutte.

Õpetaja Ülevaino käe all kirjutab muinasjutte terve klass. „Siis tuli õpetaja ja ütles, et hea muinasjutt. Võiks võistlusele saata,” ütles Tereping. Paarkümmend aastat konkursile jutte saatnud, valib Ülevaino alati paremad välja ja siis hakkavad autorid nende kallal tööle. Kui asja saab, lähivad lood võistlusele.

Nagu Palivere laste puhul ikka, kiitis žürii ka tänava nend-

Läänemaa auhinnad

- Esimene koht – **Jako Joonatan Tereping** Palivere kooli 9. klassist („Kahe kange mehe vaidlus”).
- Haapsalu linnavalitsuse auhind – **Emily Cramer** Haapsalu põhikooli 5. klassist („Triibulise soki elulugu”).
- Lääne Elu auhind – **Saskia Såde Matjus** Metsküla kooli 4. klassist („Sidruni lugu”).
- Krista Kumbergi auhind – **Berit Aasa** Palivere kooli 9. klassist („Raamatuke, raamatuke riuli peal, kes on tähtsaim kogu maal?”).

ALLIKAS: EESTI LASTEKIRJANDUSE KESKUS

de ilusat, rikast ja leidlikku eesti keelt, mida ilmestavad kõnekäänud ja võrdlused. Kiita said ka ideed.

Terepingi loos istuvad Kreutzwald ja Kalevipoeg saunalaval ja Kalevipojal on oma autorile nii mõndagi ette heita. Aasa loos kemplevad Forseliuse klasistoas aabits ja piibel. Lõpuks ei aita muu, kui tuleb minna Rootsi kuninga jutule, et tüli lahendada.

„Kõige tähtsam on idee,” korras Ülevaino. Kui võistlus ei kirjuta ette, mis teemal peaks lood olema, siis Ülevaino õpilased ei kirjuta kunagi umbropsu. Teema annab õpetaja selle järgi, mis parasjagu päevakorras on: eesti keele aastal eesti keele teema, eesti raamatu aastal eesti raamatu teema.

„Seekord korraldasime klassis lausa mõttetalgud, et ideid leida. Seda me varem teinud ei ole,” ütles Ülevaino.

Tereping ja Aasa tulidki just mõttetalgutel oma pöörastele ideedele panna tegelane enese loojaga sõnelema ja raamatud omavahel vaidlema, kumb on tähtsam.

Sten Roosi muinasjutuvõistluse žürii liikme Krista Kumbergi sõnul kubisesid konkursile saadetud lood lohedest ja draakonitest.

„Meie fantaasiamuinasjutte ei kirjuta,” ütles Ülevaino. „Meie muinasjuttudes ei ole koletisi ega lohesid.” Ülevaino sõnul võib just see olla põhjuseks, et õpilastel nii hästi läheb: lood eristuvad ja torakavad silma.

Tänava laekus konkursile ligi 400 lugu 82 koolist üle terve Eesti. Auhinna sai 22 last.

● LÄÄNE ELU AUHIND

Sidruni lugu

Ma arvan, et te olete kõik käinud päeval poes, aga keegi te ju ei tea, mis toimub poes öösel. Üks sidrun oli täiesti tavaline nagu kõik teised sidrunid. Aga ühel päeval kiikas sidrun välja oma riulilt ja potsatas poe põrandale. Sidrunile avanes põrandal täiesti uus maailm. Ta nägi riulil all olevat vana saiakest. Sidrun läks ta juurde ja küsis: „Vabandage, härra, kas te oskate öelda, kus siin asub sidrunite lett?” Saiake vastas: „Mina olen juba vana ja ei tea kedagi ega midagi, aga sa võid minna kummikarude juurde, nemad on noored ja nemad võivad sulle öelda sidrunileti asukoha.”

Sidrun läiski maistuste osakonda. Ja otsis sealt üles kummikommid ja uuris nendelt, kas nad teavad, kus kohas asub sidrunite riul. Sidrun unustas selle tösiatja, et kummikarude kõrval on kummist. Nii kaulsidki kummikarud valesi, et sidrun tahab teada, kus on sibulate asukoht. Kummikommid vastasidki kohe: „Nad on seal, kohe kirsside kõrval!” Sidrun muutus õnnelikuks ja tõttas kirsside leti juurde.

Aga tema suureks pettumuseks leidis ta eest sibulad, mitte sidrunid. Sealt läks ta kiiresti edasi gaasijookide juurde, aga nemad ei osanud talle midagi öelda. Ainult seda, et nemad on need kõige tugevamad ja targemad. Sidrun selgitas, et ta tahtis sidrunite letti leida ja kas gaasijookid ei tea, kus see võib olla? Aga gaasijookid olid iseendast nii lummatud, et ei viitsinud üldse sidruni juttu kuulata, vaid rääkisid lihtsalt enda võluvatest mullidest ja suurest energiasaldusest.

Sidrun läks lonkides sealt minema. Ta juba hakkas peaaegu nutma, sest ei leidnud enda letti üles. Järsku oleks ta peaaegu enmast surnuks ehmatanud, sest nägi enda ees suurt arbuusi. Arbuus küsis: „Kuidas sina siia said, väike sidrun?” Sidrun oli ikka veel suures hämmingus, et nii suur asi on üldse olemas, aga siis võttis enmast kokku ja vastas: „Ma täpselt ei teagi. Kukkusin järsku riulilt alla ega leia nüüd oma letti üles.” Arbuus vastas: „Ära muretse, ma käin siin tihti ja tean poodi nagu enda kõiki seemneid. Usu mind, mul neid seemneid on väga palju!” Sidrun uskus, et arbuus teadis täpselt, kus kohas on sidrunilett. Arbuus juhatas sidruni uhkelt sinna ja ütles: „Kuule, kui sa tahad veel siin ringi käia, siis ära mine ükski, tule koos minuga!”

Sidrun mõtles, et võibolla ei peaks kohe oma riulile tagasi minema, vaid koos arbuusiga hoopis natuke veel poodi vaatama. Oo oli ju veel pikk. Arbuus oli nõus: „Noh läki, ma võin sulle näidata näiteks kröbinaletti. Seal on alati tore rääkida kröbinatega ja öelda neile, kus kohas asub piim ja kus kohas asuvad kausid!” Sidrun mõtles: „Hmm, mina tahaksin minna tegelikult hapukooreletti. Ma pole kunagi sellist letti näinud, aga minu vanem öde on rääkinud, et see lett peaks olema väga-väga-väga suur.”

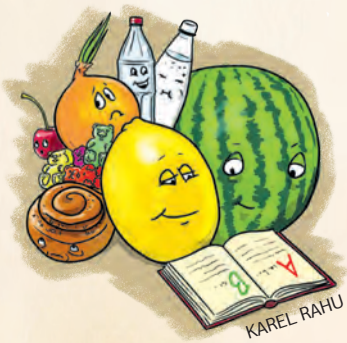
Arbuus ütles: „See on küll vale, hapukoorelett on väiksem kui arbuusilett. Seal on kolm varianti hapukoort ja rohkem mitte. Mul on peas kõik seal olevad hapukooreleid: toorhapukoort, sibulamaitseline hapukoort, laktoosivaba hapukoort ja ega seal eriti rohkemat ei olegi.”

Sidrun küsis: „Kuidas sa tead, mis nimedega need hapukoored on?” Arbuus vastas: „Ma oskan neid silte lugeda!” Sidrun tahtis kohutavalt teada, kus arbuus lugema õppis. Arbuus ütles, et ta õppis lugema ühe vana seemne käest. Sidrun ütles: „Oh, küll oleks hea, kui mina saaksin ka õppida lugema!” Arbuus vastas: „Mina võin sind õpetada!”

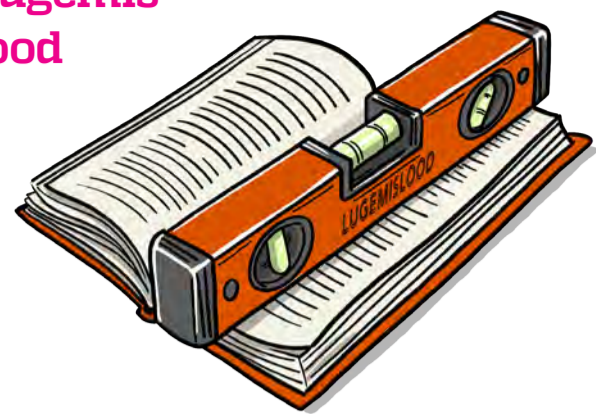
Sidrun hakkas käima arbuusi juures lugemist õppimas. Ta sai umbes kahe ööga tähestiku selgeks. Sidrun oli väga õnnelik ja tänas arbuusi, aga sidrunile tuli järsku meelde, et ta ju pole enda kodus ja ütles kähku arbuusile: „Kas sa võid mind aidata tagasi minu koju?” Arbuus oli nõus ja juhatas sidruni tema riulile.

Sidrun oli väga õnnelik ja kui ta surnud ei ole, siis ta elab veel õnnelikult edasi. (Ei, ta on juba ammu ära mädanenud.)

SASKIA SÄDE MATJUS (10), Metsküla kooli 4. klass

Lugemis-lood

Vanad beibed

Võtnud ette „Vanad beibed metsa sees” – Kanada kirjaniku ja mitme hoiatusromaanide autori Margaret Atwoodi tänava ilmunud jutukogu –, tundsin ühtäkki kerge pelgust. Et ei julgegi lugeda. Ei tahagi teada. Sest kellele meeldiks sünged ennustused? Kellelegi ei meeldi, selge see. Tahaks rahu elada.

Intrigeeriva pealkirjaga kogumik „Vanad beibed metsa sees” on pöörane ja lõbus, vahe nagu fileerimisnuga, irooniline ja leebe. Atwood räägib nagu vana tark naine. Mida ta ju ongi. Veider, et vana targa naise kohta ei leidu eesti keeles öieti ühtegi sõna. Emake ehk, aga mõõndustega. Selle järgi peaks vanal targal naisel olema lapsi. Et siis a priori ei ole lasteta naine tark. See ei lähe mitte. Küll aga pakub sünonüümisõnastik naise kohta terve hulga pejoratiive. Mehega ei anna võrreldagi.

Sellest kõigest Atwood kirjutab. Naistest ja meestest. Vanadusest. Sõjast. Sõprusest. Leinast. Mälust. Kaheksajalast tulnukast, kes vestab lugusid karantiinis maalastele, teisisõnu: saabuvast katastroofist.

Maailma ühe mainekama kirjandusauhinna Bookeri lõppvalikuse jõudnud „Orüks ja Ruik” – Atwoodi hoiatusromaan laborist lahti päästetud viirusest ja üksikutest ellujäänutest, kes laastatud maailmas püüavad hakkama saada – tundus veel paarikümne aasta eest lihtsalt ühe riukaliku ulmeloo. Sõgeda fantaasia. Konstruksiooni ja mõttemänguna, kuidas asjad võivad täiesti käest ära minna.

Atwoodi prohvetlikkus jõudis pärrale alles 2020. aastal, kui (Wuhani laboritest) valla pääsenud viirus lõpuks ka Eestisse jõudis. Kõik muu, näiteks geneetiliselt muundatud toit, oli kuidagi vargsi tegelikkuseks saanud juba varem. Atwoodi loodud laborites kasvatatud kanakoivad ehk kunstliha ja ristatud libaloomad ei mõjunud enam ogara mõttelennuna, millega autorid oma lugejaid lõbustavad.

Ega Atwood lõbustanudki. Ta hoiatas. 2003. aastal ilmunud „Orüks ja Ruiga” peategelane istus juba kakskümmend aastat tagasi ihuüksinda puu otsas, meenutas, kuidas kõik üle piiri läks, ja mõtles, kas oleks saanud teisiti teha. Oleks ikka saanud küll.

Olgu-olgu, koroonaviirus kaotas jõu ja keegi ei istu puu otsas, aga „Vanades beibedes metsa sees” võtab Atwood tapjaviirused uuesti ette ja annab mõista, et Wuhani pisilase seljatanud maailm ei tohiks valvsust kaotada. Iga järgmine tuleb hullum.

Atwood pole ainuke. „Ellujäänud mälestused” on kirja pannud näiteks Briti kirjanduse grand old lady Doris Lessing, kah vana tark naine. Ja muidugi Argentina kirjanik Samanta Schweblin, kelle „Kentukite” öövastav tegelikkus ei varitse enam aastasadade või -kümnete taguses imaginaarses hämus, vaid ühe pisikesi, mingil teadmata põhjusel äärmiselt eduka turunduskampaania kaugusel.

Hoiatusromaanide autorid muretsevad, mis maailmast saab. Maailm, selge see, muidugi ei kuula. Nii et Atwood, Lessing ja Schweblin võiksid kahjurõmsalt muiata ning parastada, et nad ju ütlesid. Mida nad muidugi ei tee, sest neilgi pole vähimatki lootust lõpetada teisiti kui „Orüksis ja Ruigas” või „Kentukites” – ihuüksinda puu otsas viljatuid mõtteid mõlgutamas või vee-ambri all, aku tühjenemas.

Võiks arvata, et peale lugeja tunnevad pelgust ka autorid, kellel on võime hoiatada, aga mitte ära hoida. Või kuidas see Atwood ütleski: „Äärmuslikel aegadel on satiir riskantne. Vali ükskõik milline liialdus, arva, et oled pööraselt üle pakkunud, ja kõige tõenäolisemalt on see juba tõeks saanud.”

KAIE ILVES

● TÜHJAD JA UNUSTATUD

Reportaaž ühegi hingeliseta: suletud

Lääne Elu käis vaatamas Läänemaa koolimaju, mis seisavad ja lagunevad, sest pärast sulgemist ei ole neid enam kellelegi vaja.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

15 aastat tegutsenud Taebla kutsekeskkooli lugu on lühike. See jääb kahe haridusastutuse vahele nagu punktiir, mis tähistab katkenud mõtet.

1987. aastal Uuemõisa mõisa-häärberis avatud ehituskool kolis juba kolme aasta pärast Taeblassse tuttuude majja ning ristiti Taebla kutsekeskkooliks. 2005. aastal jõudis kool tagasi Uuemõisa, et seal Haapsalu kutsehariduskeskuse nime all uut elu alustada. Taebla maja jäi tühjaks.

Ja kuiigi Haapsalu kutsehariduskeskuse peab Taebla kutsekeskkooli oma eelkäijaks, algab tema lugu sealt, kus Taebla oma lõpeb. Taeblass koolil pikka pidu ei olnuks. Õpilaste arv vähenes ja kool jäi ajale jalgu.

Taebla kutsekeskkool, kl 12

2025. aasta 29. mail prahvatav Taebla kutsekeskkooli ees kulust läbi kasvanud rohu seest lendu nurmkana. Lõhnab noore suve ja unustuse järele. Kolmekorruselise nõukogudeaegse hoone ni viib kitsuke asfalttee. Nurmenukud lõpetavad, naat lokkab ja esimesed arukäpad on just õitsemahakanud.

Rambes hüljatutes losutavast koolimajast hõngub kunagist hiilgust. See pole mõni niisama paneelikas, vaid uhke kaarja peasissekäigu, ümarate akende, treppide ja tiibadega koloss.

Teel ukse poole kukun äärepealt kanalisatsioonikaevu. Esimesed kaks haigutavad asfalttee ääres, suud ammuli. Kolmas varitseb kulu sees, nagu tahaks hülgamise eest kätte maksta. Nagu oleks tal hing sees.

Peauksest paremal paisutab pungi pojeng nagu mälestus aastakümnetetagusest ajast, kui majas oli veel elu, keegi niitis muru ja sättis peenraid. Nõukogudeaegne roostes prügikast peidab end häbenedes samba taha. Uksekaare peal ronib viinapuu. Kaare all ripneb ümar pirnita lamp.

Trepil pikkade teravate akna-klaasikildude vahel lehtib noor kask. Vibalik on juured plaatide vahele ajanud. Uks on laudadega kinni lõõdud.

Veel täies õies õunapuu- ja marjaaeda lõhestavad põlvestigavused roopad. Kunagi kõetavas triiphones kasvavad kuused ja sumiseb eksinud metsmesilane. Klaasid on eest.

Siis hakkab eemalt kostma summutatud müra. Kunagi töökodadena kasutusel olnud hoonest roomab välja tõstuk, koormaks helehall virm. Õue peal ootab reka. Tõstuk müdistab rekani ja, koormast vabanenud, keerab otsa ümber ning kaob taas hoonest sügavusse. Ukse kohal kiri: pulbervärvimisliin.

Vidruka kool, kl 12.35

Vidruka kooli juures kukub kägu nagu hull. Nagu oleks lind mingitel segastel ja ärritavatel asjaloludel kohutavalt hiljaks jäänud ja peaks kõik kukkumata aastad nüüd tagasi tegema.

Palivere mõisa viinaköögis tegutsenud koolini juhatab plee-

Koolivõrk hõreneb

- Pärast taasiseisvumist on Eestis suletud üle 300 kooli, paarsada neist olid küla-koolid.
- 1996–2006 pani Eestis ukseid kinni sada algkooli.
- 15 aastat tagasi oli Läänemaal kuus gümnaasiumi, 14 põhikooli ja kuus algkooli, praegu on kolm gümnaasiumi, kümme põhikooli ja kaks algkooli.
- Läänemaa alg- ja põhikoolides õpib 2000 last. Prognoosi järgi väheneb õpilaste arv 2035. aastaks 500 võrra.

ALLIKAS: HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM, SA LÄÄNEMAA, LÄÄNEMAA KOOLIVÕRGU ANALÜÜS

kinud viit. Teed palistavad lagunevad majad.

1960. aastal asutatud ja 2007. aastani Palivere eriantarkooli nime all tegutsenud Vidruka kool pani ukseid kinni tosin aastat tagasi, kui liideti Haapsalu sanatoorse kooliga. Uue kooli nimeks sai Haapsalu Viigi kool.

Looklev tee viib kolmekorruselise väsinud paneelmajani. Otsa-seinal laiutab hiigelgrafiiti: Vidruka kool. Tegelikult internaat.

Internaadiga kokku ehitatud madala hoone peal hoiatab kollane silt, et videovalve ja eravaldu. Trepil peal õitseb vereurmarohi. Laternaposti kägistab kuivanud viinapuu, mis meenutab nõõrikeri.

Palivere mõisa viinaköök ise oleks nagu mingist teisest dimensioonist. Maakivist hoone klantsib kui prillikivi, aga elumarki ei anna. Ei ühtki hingelist. Silt: eravaldu.

Äkitselt lõhestab õhku terav klabin. Madalalt laugleb üle õue valge-toonekurg ja kaob. Korraaks vakatanud kägu jätkab oma hullunud kukkumist.

Väike-Lähtru kool, kl 13.37

Laste hääled kõlasid üle saja-aastases hoones viimati 1970. aasta kevadel, aga punane postkast traatvõrgust värava küljes pole lootust kaotanud. Küllap tuleb ühel heal päeval postiljon, Ants või Heino või kes nad kõik olid, ning libistab kasti kuvääri või seitungi.

Lääne-Nigula valla värvides infotahvel „Hoiame kultuuripärandit“ Väike-Lähtru koolimaja ja kiriku ees osutab kunagisele aujärjele. Kultuurimälestiste register määratleb ehitiste seisundi halvaks. Kinnisvaraportaalis ripub 1889. aastal ehitatud koolimaja hinnaga 39 000 eurot.

2025. aasta kevadel mattub koolimaja sirelitesse. Piirdest on järele betoonpostid. Ühe peal istub muustrastas, kuldne nokk õieli, ja laseb vile.

Kooruva sildi järgi koolimaja ukse kohal peaks seal tegutsema Alkor Produkt Grupile kuuluv Lähtru linnufarm. Äriregistri järgi on segastel 1990ndatel asutatud ettevõtte ammuilma pankrotis.

Koolimaja vastas kaheksa korteriga telliskivimajas on elu sees, aga lapsi õue peal näha ei ole. Võibolla tulevad, võibolla on koolis, ei tea.

Taebla kutsekeskkool tegutses aastatel 1990–2005.

Palivere mõisa viinaköök (paremal), kus Vidruka kool tegutses, on kenasti korras.

Kunagise Vidruka kooli internaat seisab ja laguneb.

1970. aastal suletud Väike-Lähtru kool mattub sirelitesse.

Putkaste mõisahoones kõlasid laste hääled viimati 1970.

Endise õpetajate maja elanik Edgar Laur.

Kasari kooli pani kohalik omavalitsus kinni kümme aastat tagasi.

Kooli

ud koolid

8 X KAIRE REILJAN

Kooliga ühel ja samal aastal ehitatud kirikus kasvavad vaht- rad. Väike-Lähtu jumalasünnitaja ja sündimise kogudus hääbus ja lõpetas oma tegevuse 1970. aastal, samal ajal kui kool.

Pühakojas on irvakil, silt ähvardab varinguhuga ja lubab siseneda vaid omal vastutusel. Kirikutrepi peal veab sihikindel sipelgas palki, mis on neli-viis korda suurem kui kandja ise.

Putkaste kool, kl 14

Putkaste mõisa härrastemajas tegutsenud kooli ukseid sulgusid lõplikult 1970. aasta kevadel, kui mööbel kolme veoautoga Martnasse uude hoonesse koliti.

1926. aasta sügisel Putkastes avatud koolis mööblit peaaegu ei olnudki, ainult nelja istmenga laud ja kaks tahvliit. Siis andis vallavalitsus raha harmooniumi ja kuue tooli jaoks.

2025. aasta kevadel on erakates mõisa härrastemaja mööblit tuubil täis, aga seda ma veel ei tea. Vaadet häärberile piirab jupp sirelihekki. Söandamata taluda muruplatsiks modifitseerunud alleel, lähenen auringi mööda. Härrastemajast paremal sitsib ilusti korras hoone, kunagine õpetajate maja.

Möödun ja jõuan häärberini. Aknast vahib vastu sarviline pealuu, hambad irevil, suulaele on keegi kirjutanud pühenduse: „Anita, see on sulle minult!”

Siis kaigub üle õue hüüatus: „Jõudu! Kas saab aidata?”

Võiks kõlada siiralt. Või mitte. Vaimusilmas kangastub pilt vihast mõisaomanikust, kelle

valdustesse olen tunginud, ning kohe valla päästetavast rotveilerist.

Õpetajate maja trepil seisab mees, käed puusas. Piiksatan, et teen reportaaži suletud koolimajadest. Et siin on koolimaja.

Mehe nägu läheb laiale naerule. „Jaa! Ma olen siin õppinud! Kas tahate sisse minna?” Ei olegi omanik. Hoopis naaberemaja elanik.

Mees läheneb reipal sammul ja osutab kuusehakatisele, mis mõisa härrastemaja trepi peal võrseid ajab: „Näete! Puu kasvab siin.” Putkastes seitse klassi lõpetanud Edgar Laur mäletab, kuidas kogu kraam koolimajast 45 aastat tagasi veoautodega minema koliti. 8. klassi lõpetas ta juba Martnas.

„Palju teid oli?” – „Oh, mingi 17 või nii. Päril hulga.”

Laur keerab ukse lahti. Häärber on vana mööblit tuubil täis. Nagu oleks vesipüks kõik need mööblitükid kusagilt endaga kaasa haaranud ja Putkaste mõisa härrastemaja puistanud.

Laur näitab puhutud klaasist aknaid ja meenutab, kuidas mõisa õue peal käisid kunstiajaloolane Jüri Kuuskemaa ja ärimees Hans H. Luik. Vana maja väratab ja ärkab ellu. „Siin olid köied laes,” näitab Laur ja osutab üles. „Sai ronida. Siin olid kehalise kasvatus tunnid.”

Korraks peatunud, punub ta edasi. „Siin oli klass. Siin oli õpetajate tuba. Siin oli direktori kabinet.”

Küsin, kes direktor oli. Laur kratsib kukalt, siis lööb nagu taas särama. „Paluste! Alfred Paluste!” hüüatab ta. Näitab mõisaagset kiviparketti. Ja raudahju. „Olen takkajärele mõelnud, kui palju ahjusid oli siin kütta. Kooliajal selle peale ei tulnud,” ütleb Laur.

Küsin, mitu ahju oli. „Oi jumel!” hüüatab mees, hakkab ahju kokku lugema, aga siis pöörab mõte mujale, pilk uitab lagunevas mõisas ringi ja Laur ütleb: „Elu muutub. Kool kolis välja ja kogu lugu. Aeg läheb edasi.”

Kasari kool, kl 14.40

Kümme aastat tagasi kinni pandud Kasari kooli viimases aastast dokumentaalfilmi vandanud režissöör ja operaator Liis Lepik võttis peale kõige muu üles ka hoone ventilatsioonišantis pesitsenud mesilased.

2015. aastal õppis koolis üheksa last ja kohalik omavalitsus oli otsustanud selle kinni panna. Kasari jõe kaldal asuv kahekorraline telliskivimaja, mille seinte vahel oli lapsi õpetatud üle 70 aasta, jäi tühjaks. Kaks aastat tagasi müüs kohalik omavalitsus hoone neljandal katsel 26 000 euro eest maha.

2025. aastal 29. mail hoiatab tulijat eramaa silt. Koolimajani viival juba rohtunud teel õitsevad maa-sikad. Katkised aknad on saepuru-plaatidega kinni löödud ja aknaalused kasvanud koerputkedesse.

Ustelt koorub värv ja maja ümber võtab võimust haavavõsa, aga mesilased on alles. Sumisevad ja sõeluvad roostes ventilatsiooniresti avadest sisse ja välja. Nagu polekski kooli kinni pandud, maha müüdnud ja lagunema jäetud. Nagu polekski midagi juhtunud, sest nemad ei tea. Sügiseti, kui lapsed jälle kooli tulevad, suituvad mesilased unne, et tuleval kevadel jälle edasi-tagasi sõeluda.

Karvased karukellad

Kevad muudkui kappab edasi, ja ma avastasin eile, et karukellad on varsti juba õitsemist lõpetamas, aga mina polegi neist veel kirjutanud! Ometi on karukellad (*Pulsatilla*) põnev taimeperekond hulga vahvate liikidega, millest mitut kasvatatakse ka koduaedades. Eriti väärtuslikuks teeb karukellad minu meelest veel see, et aias nende eri liike kombineerides saab karukellailu venitada rohkem kui kahe kuu pikkusele perioodile.

Minul näiteks hakkas juba paar nädalat pärast lume sulamist koos teiste kõige-kõige varasemate kevadlilledega õitsema samuti ülivarajane slaavi karukell (*Pulsatilla slavica*). Ta on harilikust karukellast (*Pulsatilla vulgaris*) tubli kuu aega varasem, laialt avanevate suurte karvaste lillade õitega ja väga külluslik õitseja. Pärit on ta Karpaatidest, mistõttu mõni seemnemüüja nimetab teda vahel ka Slovakkia karukellaks, nii et kui seemneid otsima hakkate, siis teate, et need on üks ja sama.

Üsna varane, kuid siiski slaavi karukellast paar nädalat hilisem on Kesk-Euroopast, Ungari ja Tšehhi aladelt pärit suur karukell (*Pulsatilla grandis*). Selle imeliselt suurte õitega karukella looduslik levikuala ulatub Suurbritanniast üle Prantsusmaa ja Kesk-Euroopa kuni Ukrainani, kus ta kasvab laialeheliste metsade aasadel ja rohustel nõlvadel. Huvitav, et Inglise Kuningliku Aiandusseltsi (RHS) allikad ei pea teda mitte omaette liigiks, vaid hariliku karukella alamliigiks (*Pulsatilla vulgaris ssp grandis*).

Siiski on tema õitsemisaeg hariliku karukella omast nii palju varasem, et mul isiklikult on raske teda samaks liigiks pidada. Suurel karukellal on ka üksikuid sorte, kõige kuulsam neist on lillade, violetsete, roosade ja tumepunaste pooltöödisöieliste õitega „Papageno” sordirühm. Nojah, jällegi – taimekauplejad internetis ütlevad selle kohta kord *grandis* ja kord *vulgaris*, nii et lill on ilus, aga segadus suur.

Umbes samal ajal või ainult veidikene hiljem õitseb palu-karukell, *Pulsatilla patens*. Ta on üks kahest Eesti looduslikust liigist, nii et teda võib aprilli lõpus ja mai alguses toredate violetsete laikudena õitsemas näha metsalagendikel, hõredates loometsades ja kuivades männikutel. Tema õied on väga suured (läbimõõduga kuni 8 cm!), karvased, poolpüstised ja laialt avatud, ning meie kahest looduslikust karukellaliigist ongi tema just pilkupüüdnud. Minul kasvab see toredake aias palju aastaid, kuni ma võtsin arutu riski ta ümber istutada, sest tema senine peenar läks likvideerimisele. Aga ümberistutamist karukellad ei talu, ja kuigi ma lootsin, et minuga ei juhtu, läks see kord nagu ikka ning ilma ma oma palu-karukellast jäingi.

Nüüd tuleb mul leida mõni karukellaentusiast, kellel ta aias olemas on ja kes raatsiks mulle pärast õitsemist tema seemet võtta. Või tuleb samal eesmärgil siirduda teda loodusesse otsima, et seemneid saada. Aga võibolla on võimalik teda ka mõnest välismaa internetiaandist noortaimena tellida, mis oleks kõige toredam variant. Miks? Sest palu-karukella noor taim õitseb esimest korda alles umbes nelja-aastaselt, mis tähendab, et ise külvates peab jube kaua ootama.

Samal ajal õitsev teine Eestimaa looduslik liik, aas-karukell, *Pulsatilla pratensis*, on eelmisest väga erinev. Aas-karukella õied on küll ka tumelillat värvi ja karvased, aga läbimõõdus vähemalt poole väiksemad, varrel longus, ja õiekattel need hoivad kellukjalt kokku, mitte ei avane laiali. Looduses olen Paliveres Kuliste aasa kõrval ja Leediküla Hallimäe lähedal neid suurte kogumitena kasvas näinud. Looduses vaasi noppida neid aga siiski ei tohi, nagu ka palu-karukella, sest mõlemad liigid on Eestis looduskaitse all. Võibolla aga see looduskaitse ei laiene nende seemnete noppimisele? Palu-karukella seemned tuleks võtta peagi pärast õitsemist, sest ta pillutab need laiali juba jaanipäeva paiku. Kuid aas-karukella seemnetuid püsivad taimel pea suve lõpuni ning looduses neile peale sattudes võiks vast ikka mõne tupsu-

kese endale taskusse poetada. Seejuures peaks need seemned koduaias mulda külvama esimesel võimalusel, kas või vastu sügist – muidu need kaotavad idanemisvõime juba järgmiseks aastaks.

Harilik karukell (*Pulsatilla vulgaris*) on muidugi kõige levinum karukell nii taimelehtidel kui ka koduaedades. Temast on hulk toredaid sorte, mis enamasti kuuluvad mingisse sordirühma, näiteks üllilevinud „Glocke” sordiseeria esindajad „Weisse Glocke”, „Rote Glocke” ja „Blaue Glocke” vaatavad sageli vastu ka Bauhofi taimehoovides. Samuti liigub üsna vabalt hariliku karukella sordiseeria „Pinwheel” („Pinwheel Dark Red”, „Pinwheel Blue Violet” jt). Ilusad on nad loomulikult kõik ja sellepärast tasub peenrassa kasvatada jätta ka sinna isekülvist tekkinud noored seemikud. Kui need teisel või kolmandal aastal õitsema lähevad, ei ole nad vähemalt pooltel juhtudel küll emataime nägu, kuid on ilusad igatahes, sageli mingit uut ja üllatavat värvit või tegumoga – mis siis, et krantsikesed.

Harilik karukell on õitsemisega hilisem kui eelnevalt kirjeldatud liigid ja alustab sellega alles siis, kui slaavi karukell on enamasti juba lõpetamas ja teised asjaga umbes poole peal. Praegu, juuni esimesel nädalal, kaunistavad mitu erivärvilist hariliku karukella puhmast igatahes jätkuvalt peenart – nüüd küll kiiguvad tema allapoole vaatavad õied ülalpool kõrguvate lehvivade dekoratiivsete seemnetuttide vahel.

Hilisemad õitsejad Eesti aedades kasvatavate karukellade hulgas on minu teada Armeenia karukell, *Pulsatilla armena*, ja Pärsia karukell, *Pulsatilla albana*, mille õied on täiesti ootamatul kombel valkjaskollased. Ja siis ma olen kuulnud veel ühest kahtlasest karukellast, mille nimi ongi kahtlane karukell (*Pulsatilla ambigua*), aga tean inimesi, kes seda kasvatavad, järelikult on ta ikka päriselt olemas. Fotodelt on mulle mällu sööbinud selle suurepärase erevioletne värv ja natuke erikummaline õiekuju. Aga et mul ei ole viimast kolme liiki õnnestunud endale hankida, siis midagi rohkemat ma neist kahjuks ei teagi.

Kõik karukellad on päris kindlasti armsad ja toredad ning kuigi nad sisaldavad mürgiseid alkaloidid, mis värskena sissesöömisel põhjustavad soolte ärritust, kõhuvalu, krampe ja oksendamist, kasutab mitme maa rahvameditsiin karukella maapealseid osi kuivatatuna paljude häda-de vastu: näiteks peavalude, menstruatsiooni-häirete, soovimatu raseduse, mittealgava sünnituse, nõgestõve, astma, fibromüalgia, depressiooni, neurasteenia, neurooside ja unetuse korral. Nii et ei olnudki Mats Traadi romaanipealkiri „Karukell, kurvameelsuse rohi” lihtsalt ilus kirjanduslik kujund või sulepeast välja imetud kena kõlaga fraas, vaid sellel tundub olevat tõepõhi all. Samas – palun peame mees, et terve karukellade perekond kuulub ikkagi tulikaliste sugukonda, mis on kurikuulus mürgiste taimede otsatu hulga poolest. Teaduskirjandus loeb karukellasiid mürgisteks taimedeks, hoolimata sellest, kui ilusad või karvased nad ka poleks või kui väga me neid ka ei armastaks.

Harilik karukell.

Lehm Ljudmilla

lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

JÄNESE GURMEE

JÄNES HÜPPAB ÜLE ÕUE,
ENDAL ON VEEL JÄNES PÕUES –
KARDAB HIRMSASTI, ET KOER
OMA KUUDIST VÄLJA POEB
VÕI ET MAJAPEREMEES
PANEB TALLE KINNI TEE.

OI, KUI OHTLIK!
KUID MIS TEHA?
TAHAKS KINNITADA KEHA,
AGA JÄNESE MENÜÜ
IGAVAKS ON LÄINUD NÜÜD.
AINA PÖLLUD, HEINAMAA –
MUIDUGI SEALT SÜÜA SAAB,
AGA MUUDKUI ÜHT JA SAMA,
SEE ON IGAV, SEE ON JAMA.

INIMESE AIAS EES
OOTAB AGA, OH, GURMEE!
SELLEPÄRAST JÄNES TROTSIB
OMA HIRMU, AEDA OTSIB,
KUS ON PEENEMAD PIPSTÜKID!
SELLEPÄRAST AEDA TÜKIB
JÄNES, KUIGI JÄNES PÕUES
ON TAL INIMESTE ÕUES.

LASTESUDOKU

	3			2	
		2	6		
6					4
5					2
		4	2		
	6				3

KAKURO

				17	16	24		36	11
				20				11	
	16	41							
32								12	
								20	
16				30					
				11					
	19						12		
							21		
	17				6				
	13				10				10
30								7	
								10	
7				15					
3				19					

AUK	LIND	RUUMIKAS	NOOT	VETERI-NAAR-ASUTUS	SAUNA-KUUMUS	P NAABER	RAHA EEST HANGITU	NAISENIMI	PROPELLE-RIGA MOOTOR-SÕIDUK	KAALIUM	PÕLISMETS	JÕGI EUROOPAS	KOLE	NORDOST	PAPA	SOOJUS-HULGA ÜHIK	Läänlanna Kaidi Rand tuli ...								
SIIRAS				CURRI-CULUM VITAE														TEAT. OPPEAINEGA SEOTUD	VERSUS	HIJU NAISE PEAKATE	NÄRILINE	HELE KÖLIN	LIHTSUSTUS	SISUSTUS-KAUPLUS	
ELAVALT (MUUS.)						TOO RAISUS				ALUMINE PÖÖL EESTI HUMORIST (N+IN)															
KOER (LASTEK.)			KÜLA HARJUMAAL JÄRELTULUJA (PILT.)															SUPLISIKATAIS END. VALD LÄÄNEMAAL							
UMBES	RAHVUS-VAHELINE HÜÜE LASTE MÄNGUDES			LUTEET-SIUM VENE MEHENIMI			SKELETT KASSA-PIDAJA					KOLMIK MÄLU-MÄNG													
SEE TÄHENDAB		TEATME-TEOS ILMAKAAR		EESTI NÄIT-LEJA (N+IN) SAKSA K EESSÕNA							SIDESÕNA EESTI KIRJANIK				REEDE 2000.			TEAT. OPPEAINEGA SEOTUD	VERSUS	HIJU NAISE PEAKATE	NÄRILINE	HELE KÖLIN	LIHTSUSTUS	SISUSTUS-KAUPLUS	
PIIRKOND MEREST KAUGEL								...VALENTNE										LAHTISTE USTEGA							
NIISKUSELEMBENE TAIM								...LILL										LAHTISTE USTEGA							
VARRAS			JA TEISED AAM					INIMESE-SÕOJA PRANTSUSE KIRJANIK								VENE KEELES MEZZO PIANO				SAABU-MINE ÜHEST PUUST					
NUMBER		VÕIB-OLLA PESUKÄSN			PRANTSUSE KEESSÕNA MASKULIIN-SEM				TINA NIKKEL				SUGURAKK JÄRSK TÕMME								TAHTMINE Z				
NJUUTON	RIIK EUROOPAS TÄRKLISEGA SEOTUD EESLIIDE											RAADIUM TOMMY ...						VÄÄRIS-METALL VÄIKE VEDE-LIKUJUGA						HÜVASTI (LASTEK.)	
EESTI AUTO-SPORTLANE				ERBIUM ESE			AUTOMARK ASESÕNA											ÄRKVEL OLLES PINDALA-ÜHIK					TANTAAL ÄGAV HÄÄLTSUS		
ENDA SOOVL									LÖUNA-MAINE VILI 51.									TEAT. BARO-MEETER NIINIME-TATUD							
KAAS-ÜHIS-			PALEE IDA-MAADES AMPER						ÜHE-SÜGUSED TÄHED KILO-				EESTI KIRJANIK VALD										LAPSE-VANEM EHK		
MISKI ENNE-NÄGEMATU							INDIA USULAHU LIIGE					PRANTSUSE KIRJANIK												KÕNEAINE	

E 9. juuni

00:10 Hea Karma haigla **00:55** Midsomeri mõrvad **Valede võlg 02:25** Shetland **04:18** ERR.ee uudised **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Mida teie arvate? **12:25** IT-vaatlik **12:30** La Promesa **13:30** Eesti mäng **14:15** Ühemajalugu **14:45** Mõrjsja **15:35** Solsidan **16:00** Ohtlik lend **17:00** Õnne 13 **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** ehh, uhhuduur **20:00** Mullaketrjad: pean saama tantsupeole, muidu suren! **20:30** Elu loomaaias **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Jalgpalli MM valikmäng **23:55** Grantchester

00:45 Rampage: Purustajad **02:40** Brokenwoodi mõrvad **04:30** Seiklus Hiinas **05:00** Postimees.ee **05:50** Kellele kuulub su süda? **06:30** Rikas Eesti **07:00** Suverepor+ **07:30** Nutikas Eesti **08:00** Öökülaline. Mait Malmsten **09:00** Mesinädalad Normandias **11:00** Roaldi retked Eestis **12:00** Lustlik reis beebiga **13:00** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **14:00** Monk **15:00** Mägipäästjad **16:00** Armastuse hind **17:00** Kellele kuulub su süda? **17:40** Kevad südames **18:45** Täistunni lood **19:00** Suverepor+ **20:00** Kultivillak **20:35** Elamusi täis Eesti **21:35** Papsid **22:35** Vösaga Lähis-Idas **23:05** Kaks kanget Ameerikas

00:30 Seaduse nimel **01:25** Midsomeri mõrvad **03:30** Stop! **03:55** Läbi suve Taaviga **04:20** Läbi suve Taaviga **04:45** TV3 uudised **05:15** Kaks Kanget Austraalias **06:00** TV3 uudised **06:35** Draakonid: Võitlus saare nimel **07:00** Draakonid: Võitlus saare nimel **07:30** Jänku Juss **07:45** Jänku Juss **07:50** Kirgide torm **09:00** Kättemaksukontor **10:00** Läbi suve Taaviga **10:30** Kariibi mere piraadid: võõrastel vetel **13:30** Võimalikvaid TikTakis **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Magav tiiger **16:30** Kirgide torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **20:00** Läbi suve Taaviga **20:30** Jüri ja Gretega külast külla **21:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **23:00** Lohetatöveeringuga tüdruk

00:15 Tähelaev **01:30** Papa **01:45** Tegijad **02:15** Võõramaalane **03:19** ERR.ee uudised **07:00** Claude **07:10** Peeter Pikk-kõrv **07:25** Pips ja Popi **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Pörsas Peppa **08:00** Karu Karla **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Ella, Oscar ja Huu **08:20** Sam ja Julia **08:25** Mikk-Mikk ja seenerahvas **08:40** Ollie ja Kuu **08:50** Hiir Hops **09:00** Härra Lapsti lastetateater **09:55** Kaupmees ja ahvid **10:00** Osoon **10:30** Reisile minuga. Madrid **10:55** Minu Eestimaa. Peep Talving **11:00** Betty diagnoosid **11:45** 100 lulepärlit **11:50** Enno. Luuletaja Ernst Enno elu ja looming **12:55** 100 lulepärlit **13:00** 3 hitti **13:10** Tegijad **13:40** Kaadris. Naerata ometi **14:00** Naerata ometi **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Mikk-Mikk ja seenerahvas **16:10** Väike nõid Zouk **16:23** Riuklikud loomad **16:25** Kapten Stella **16:30** Ella, Oscar ja Huu **16:40** Kriipsu Juku kodu **16:45** Sam ja Julia **16:50** Pips ja Popi **17:00** Kauboihamster Villi **17:10** Claude **17:20** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Hiir Hops **18:00** Luiseja Oliver **18:05** Miriami kana pesakast **18:10** Miriami piknik **18:20** Luka lustusõidurong **18:30** Ideefix **18:45** Lucas **18:50** Operatsioon Ai **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Osoon **20:00** Diabeedikiris: tegematus e ränk hind **20:55** UNESCO Eesti pärand **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Superinimesed **22:00** Sissi **23:40** Neeme Järvi. Muusika üle kõige

T 10. juuni

00:45 Solsidan **01:10** ehh, uhhuduur **01:35** Ohtlik lend **02:35** Ajavaod **03:06** ERR.ee uudised **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Mida teie arvate? **12:25** La Promesa **13:25** Eesti mäng **14:10** Mullaketrjad: pean saama tantsupeole, muidu suren! **14:40** Teeme ära! **15:30** 100 spordihetke **15:35** Solsidan **16:00** Ohtlik lend **17:00** Õnne 13 **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** ehh, uhhuduur **20:00** Metsavennad **20:30** Sinu usu sugulane **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Esimene stuudio **22:00** Puls **22:20** Puls **22:45** Kirjandusministri juures **23:15** 8 mm ELU **23:45** Solsidan

00:00 Tuvikesed **00:30** FBI: Rahvusvaheline üksus **01:15** Viimane võmm **02:05** Kelgukoerad **02:55** FBI: Rahvusvaheline üksus **03:40** Luksuskinnisvarahaid **04:40** Postimees.ee **05:20** Kodus ja võõrsil **05:50** Kellele kuulub su süda? **06:30** Suverepor+ **07:30** Nutikas Eesti **08:00** Kaks kanget Ameerikas **09:00** Mesinädalad Norras **11:00** Roaldi retked Eestis **12:00** Elamusi täis Eesti **13:00** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **14:00** Monk **15:00** Mägipäästjad **16:00** Armastuse hind **17:00** Kellele kuulub su süda? **17:40** Kevad südames **18:45** Täistunni lood **19:00** Suverepor+ **20:00** Kultivillak **20:35** Meie aasta Indoneesias **21:35** Papsid **22:35** Krimi **23:05** Kaks kanget Ameerikas

02:15 Will ja Grace **02:45** Jüri ja Gretega külast külla **03:40** Läbi suve Taaviga **04:05** TV3 uudised **05:00** Uurija Vera **06:00** TV3 uudised **07:00** Draakonid: Võitlus saare nimel **07:30** Jänku Juss **07:50** Kirgide torm **09:00** Kättemaksukontor **10:00** Läbi suve Taaviga **10:30** Jüri ja Gretega külast külla **11:30** Normanni uskumatud seiklused **12:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher **16:30** Kirgide torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **20:00** Läbi suve Taaviga **20:30** Kõige parem söber **21:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **22:30** Üle ja ümber: Las Vegas ja Route 66 **23:00** Max Payne

01:10 Järvide „Loojangukontsert“ Leigol **02:00** Reisile minuga. Madrid **02:30** ERR.ee uudised **07:00** Claude **07:10** Miriami piknik **07:15** Pips ja Popi **07:25** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Pörsas Peppa **08:05** Karu Karla **08:10** Ella, Oscar ja Huu **08:20** Sam ja Julia **08:25** Mikk-Mikk ja seenerahvas **08:40** Ollie ja Kuu **08:50** Hiir Hops **09:00** Härra Lapsti lastetateater **09:55** Väikenõid Zouk **09:00** Härra Lapsti lastetateater **09:45** Mardilõhe **09:55** Miriami kana pesakast **10:00** Osoon **10:30** Reisile minuga. Istanbul aarded **10:55** 100 spordihetke **11:00** Betty diagnoosid **11:45** Ob-la-di, Ob-la-da **12:25** Infomiin. Ansambel Vitamiin **12:35** Erakordsed Šveitsi mägiarvutted **13:30** R2 minilaiv **14:11** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Mikk-Mikk ja seenerahvas **16:10** Väike nõid Zouk **16:20** Puuonni lood **16:30** Mutihärra Mutik **16:40** Kriipsu Juku kodu **16:45** Sam ja Julia **16:50** Pips ja Popi **17:00** Kauboihamster Villi **17:10** Claude **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Hiir Hops **18:00** Floor paneb reegliid paika! **18:10** Rebased ja mägrad **18:20** Luka lustusõidurong **18:30** Ideefix **18:45** Lucas **18:50** Operatsioon Ai **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Osoon **20:00** Juurdlust toimetab Lucy Worsley **20:55** 100 spordihetke **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Superinimesed **22:00** Leebed sõdalased **23:15** Nulliklubi

K 11. juuni

00:10 Mida teie arvate? **01:05** ehh, uhhuduur **01:30** Ohtlik lend **02:30** Ajavaod **03:00** Esimene stuudio **03:24** ERR.ee uudised **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Elu võimalikkusest maal **12:00** Pealtnägija tähed **12:20** La Promesa **13:15** Eesti mäng **14:00** Joanna Lumley võrtsitee seiklus **14:50** Solsidan **15:10** Ohtlik lend **16:10** Puls **16:35** Puls **17:00** Õnne 13 **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** ehh, uhhuduur **20:00** Maitse sünd **20:30** Õhinapõhised Kuubal **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Esimene stuudio **22:00** Puls **22:20** Puls **22:45** Ivo Linna **23:40** Tareq Taylari Põhjamaade kokakunst

00:00 Tuvikesed **00:30** Vale jälgedel **01:20** Viimane võmm **02:15** Kelgukoerad **03:05** Vale jälgedel **03:55** Luksuskinnisvarahaid **04:45** Postimees.ee **05:20** Kodus ja võõrsil **05:50** Kellele kuulub su süda? **06:30** Suverepor+ **07:30** Nutikas Eesti **08:00** Kaks kanget Ameerikas **09:00** Mesinädalad Piemontes **11:00** Roaldi retked Eestis **12:00** Meie aasta Indoneesias **13:00** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **14:00** Monk **15:00** Mägipäästjad **16:00** Armastuse hind **17:00** Kellele kuulub su süda? **17:40** Kevad südames **18:45** Täistunni lood **19:00** Suverepor+ **20:00** Kultivillak **20:35** Krimi **23:05** Kaugele siit

01:10 Hiilgav detektiivitar **02:15** Läbi suve Taaviga **02:40** Kahevõitlus **03:05** Kõige parem söber **04:05** TV3 uudised **05:00** Uurija Vera **06:00** TV3 uudised **07:00** Draakonid: Võitlus saare nimel **07:30** Jänku Juss **07:50** Kirgide torm **09:00** Kättemaksukontor **10:00** Läbi suve Taaviga **10:30** Kõige parem söber **11:30** Üheotsapilet **12:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **13:30** Üle ja ümber **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher **16:30** Kirgide torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **20:00** Läbi suve Taaviga **20:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **21:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **22:30** Üle ja ümber **23:00** Cedar Rapids

01:00 Superinimesed **01:35** Jazz Reisile minuga **01:55** Ob-la-di, Ob-la-da **02:38** ERR.ee uudised **07:00** Claude **07:10** Kauboihamster Villi **07:20** Pips ja Popi **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Floor paneb reegliid paika! **08:00** Mutihärra Mutik **08:15** Puuonni lood **08:20** Mikk-Mikk ja seenerahvas **08:35** Pörsas Peppa **08:40** Väike nõid Zouk **08:50** Sam ja Julia **09:00** Härra Lapsti lastetateater **09:40** Putukate suuremängud **10:00** Osoon **10:30** Reisile minuga. Istanbul **11:30** Betty diagnoosid **11:45** Ökomajad **12:00** Riigikogu infotund **14:00** Esimene stuudio **14:29** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Ernest ja Celestine **16:10** Ernest ja Celestine **16:25** Puuonni lood **16:30** Mutihärra Mutik **16:45** Sam ja Julia **16:50** Oodo **17:00** Peeter Pikk-kõrv **17:10** Claude **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Hiir Hops **18:00** Floor paneb reegliid paika! **18:10** Rebased ja mägrad **18:33** Edmond ja Lucy **18:35** Kui ma oleksin suur, **21:45** Lucas **18:50** Operatsioon Ai **19:20** Porilaul. Laulupesa **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Osoon **20:00** Eeden: metsik planeet **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Superinimesed **22:00** Võõramaalane **23:00** Bolsonaro ja Lula. Titaanid kokkupõrge **23:50** Leebed sõdalased

N 12. juuni

00:10 Solsidan **00:35** ehh, uhhuduur **01:05** Ohtlik lend **02:05** Ajavaod **02:30** Esimene stuudio **02:57** ERR.ee uudised **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Ivo Linna. Sajandi saarlane **12:30** La Promesa **13:30** Eesti mäng **14:15** Maitse sünd **14:45** Solsidan **15:10** Ohtlik lend **16:10** Puls **16:35** Puls **16:55** Õnne 13 **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** ehh, uhhuduur **20:00** Ühe maja lugu **20:30** Elu võimalikkusest maal **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Esimene stuudio **22:00** Puls **22:20** Puls **22:45** Joanna Lumley võrtsitee seiklus **23:35** Ühe pere muusika

00:00 Tuvikesed **00:30** CSI: Vegas **01:20** Viimane võmm **02:10** Kelgukoerad **03:15** Krimi **03:45** Luksuskinnisvarahaid **04:30** Postimees.ee **05:20** Kodus ja võõrsil **05:50** Kellele kuulub su süda? **06:30** Suverepor+ **07:30** Nutikas Eesti **08:00** Kaks kanget Ameerikas **09:00** Mesinädalad Sardiinias **11:00** Roaldi retked Eestis **12:00** Lenna ja Lauri ilmaveerel **13:00** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **14:00** Monk **15:00** Mägipäästjad **16:00** Armastuse hind **17:00** Kellele kuulub su süda? **17:40** Kevad südames **18:45** Täistunni lood **19:00** Suverepor+ **20:00** Kultivillak **20:35** MasterChef Eesti: kuulsused kõigis **22:05** Kodud rahaks **23:05** Kaugele siit

01:00 Läbi suve Taaviga **01:30** Üle ja ümber: Las Vegas ja Route 66 **01:55** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **02:55** Joel Ostrati suur õhtusöök **04:05** TV3 uudised **05:00** Uurija Vera **06:00** TV3 uudised **07:00** Draakonid: Võitlus saare nimel **07:30** Jänku Juss **07:50** Kirgide torm **09:00** Kättemaksukontor **10:00** Läbi suve Taaviga **10:30** Abikäsi **11:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **12:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **13:30** Üle ja ümber: Las Vegas ja Route 66 **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher **16:30** Kirgide torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **20:00** Võimalikvaid TikTakis **20:30** Kaks Kanget Austraalias **21:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **22:30** Üle ja ümber **23:00** Aus varas

01:05 Superinimesed **01:35** Jazz Morley kontsert **02:25** Reisile minuga **02:55** ERR.ee uudised **07:00** Claude **07:10** Kauboihamster Villi **07:25** Floor paneb reegliid paika! **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Ernest ja Celestine **08:05** Mutihärra Mutik **08:20** Pörsas Peppa **08:25** Oodo **08:30** Sam ja Julia **08:40** Puuonni lood **08:45** Peeter Pikk-kõrv **09:00** Härra Lapsti lastetateater **09:35** Ott kosmoses **09:55** Suvelaul. Entel-tentel laululapsed **10:00** Osoon **10:30** Reisile minuga **10:55** Minu Eestimaa **11:00** Betty diagnoosid **11:45** Juurdlust toimetab Lucy Worsley **12:40** Jazz Morley kontsert **13:30** Superinimesed **14:00** Esimene stuudio **14:27** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Mikk-Mikk ja seenerahvas **16:10** Ollie ja Kuu **16:20** Kõlakoguja **16:30** Tom Gatesi äge maailm **16:40** Väike täitsa suur pois **16:45** Sam ja Julia **16:50** Oodo **17:00** Peeter Pikk-kõrv **17:10** Claude **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Swang **18:35** Tom Gatesi äge maailm **18:50** Muumioru lood **19:10** Tere, maailm! **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Osoon **20:00** Erakordsed Šveitsi mägiarvutted **20:55** Minu laulupidu **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Reisile minuga. Kapadookia **21:55** Minu laulupidu **22:00** Tagasi helesinisesse laguuni **23:40** Voodist voodisse

R 13. juuni

00:20 Solsidan **00:40** ehh, uhhuduur **01:10** Ohtlik lend **02:10** Ajavaod **02:40** Esimene stuudio **03:04** ERR.ee uudised **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Mida teie arvate? **12:25** IT-vaatlik **12:30** La Promesa **13:30** Eesti mäng **14:15** Õhinapõhised Kuubal **14:45** Solsidan **15:10** Ohtlik lend **16:10** Puls **16:30** Puls **16:55** Õnne 13 **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** ehh, uhhuduur **20:00** Ühe maja lugu **20:30** Elu võimalikkusest maal **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Sii **22:20** Midsomeri mõrvad. Tõetera **23:55** Riigimehed. Piloot

00:00 Tuvikesed **00:30** Harry Wild **01:30** Viimane võmm **02:20** Kelgukoerad **03:15** Krimi **03:45** Luksuskinnisvarahaid **04:30** Postimees.ee **05:20** Kodus ja võõrsil **05:50** Kellele kuulub su süda? **06:30** Suverepor+ **07:30** Nutikas Eesti **08:00** Öökülaline. Jan Uuspõld **09:00** Mesinädalad Tirolis **11:00** Roaldi retked Eestis **12:00** Südamesoov **13:00** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **14:00** Monk **15:00** Mägipäästjad **16:00** Armastuse hind **17:00** Kellele kuulub su süda? **17:40** Kevad südames **18:45** Täistunni lood **19:00** Suverepor+ **20:00** Vösavinkel suvitab **21:00** Reede ÖHTU! **22:30** Alo **23:00** Oceani 8

01:00 Lapsed **01:30** Kutsuge Cobra 11 **02:30** Kaks Kanget Austraalias **03:30** Võimalik vaid TikTakis **04:05** TV3 uudised **05:00** Uurija Vera **06:00** TV3 uudised **07:00** Draakonid: Võitlus saare nimel **07:30** Jänku Juss **07:50** Kirgide torm **09:00** Kättemaksukontor **10:00** Läbi suve Taaviga **10:30** Kaks Kanget Austraalias **11:30** Parim versioon endast **12:30** Joel Ostrati suur õhtusöök **13:30** Üle ja ümber: Las Vegas ja Route 66 **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Südameloodia **16:30** Kirgide torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **20:00** Võimalikvaid TikTakis **20:30** Normanni uskumatud seiklused **21:30** Suure tähe väike täht **23:00** Pöörane sünnipäev

00:00 Sissi **01:45** Infomiin. Ansambel Vitamiin **02:03** ERR.ee uudised **07:00**

Mis Murulaugu onule ja tema perekonnale Tallinnas juhtus

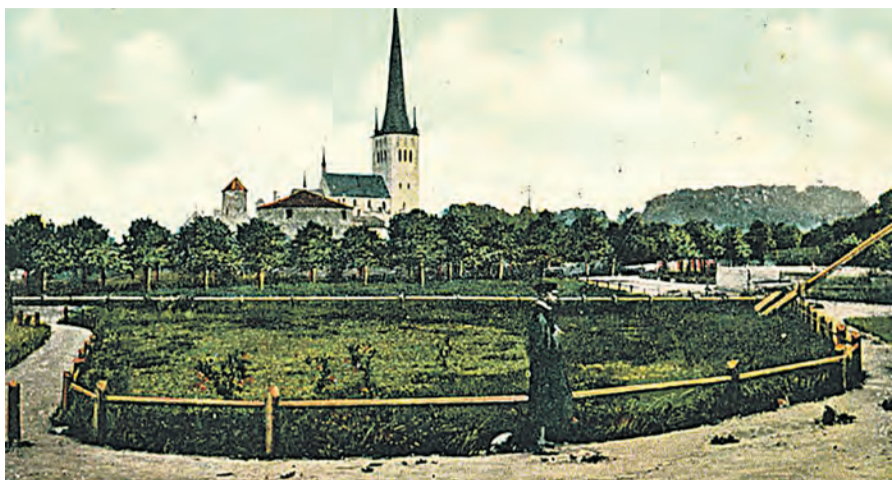
EDUARD VILDE

Nõnda oodates ja südant valutades langes Kai silm suurte puuvilla riitade peale, mis sadamas Knoopi kontori* lähedal seisis. Kai ei oleks õige perenaine olnud, kui teda villase ilu, südamavalust hoolimata, ligi ei oleks meelitanud. Ta hakkas villu vaatama, tõmbas, ilma mingisuguse paha mõtteta, pakkidest mõne tordi välja ja silmitses ja proovis näppude vahel, kas villad ka hästi pehmed ja sitked on. Aga järsku kargas vaht riitade tagant välja, hütüdis linnavahti ja vaene Kai võeti kui puuvillavaras kinni. Ei aidanud vabandamine ega nutt, sest vaht ja linnavaht olid ühesugused kurjad mehed. Kai viidi politseisse, seda rutemini, et ta esimeses vihas vahile ja kardavoile ka veel pahu sõnu ütles. Jah, nõnda'p see lugu on! Õige inimene tabatakse kinni, vargad lastakse punuma panna. Tallinna sadamast varastatakse puudade kaupa puuvilla ja vähe vargaid saadakse kätte; Murulaugu Kai aga, kellel kui jõukal perenaisel uneski meelde ei tulnud

paari villasalgu vargile minna – Kai viidi ülekuulamise alla.

Ma ei taha siin õnnetuma Saulikese ahastust, mida ta politseimaja värava taga nii valjul ja ägedal toonil avaldas, et teda sealt viimaks ähvardustega ära aeti, pikemalt kirjeldama hakata, vaid nimetan kohe, et meie onuga tund aega hiljemini Katrintaalis* jälle kokku saame.

Ta otsis ju oma tütreid, nagu teda ka õnnetu Kai käskitud, ning keegi hea inimene, kelle käest ta omas hädas nõu küsinud, oli arvanud, et neiu leidmiseks kõige rohkem lootust olevat, kui onu Katrintaali läheks; sest külalised olla seal korteri võtnud ning kõik inimesed voolavat praegu sinna. See pärast olla võimalik, et ka Murulaugu neiu Katrintaali poole pööranud, kuna isa neid sadamas mitte ei olnud leidnud. Kai pärast võis Saul mureta olla: see oli teatav! Et temal tühise süü pärast tarvili liikmeid ei hakata keha küljest maha löikama, sellest hirmust oli lahke nõuandja Saulikese ka vabastanud, ning tühtlasi lootust aval-

Postkaart vaatega Krauspe rannast Tallinnale. Lihunika ja kalatööstur Johann Krauspe proovis juba 19. sajandi esimesel poolel Tallinna sadama kõrval supeläri ajada, aga kolis reostunud vee tõttu õige pea Piritale. TALLINNA LINNAMUSEUMI KOGU

• **Ei aidanud vabandamine ega nutt, sest vaht ja linnavaht olid ühesugused kurjad mehed. Kai viidi politseisse, seda rutemini, et ta esimeses vihas vahile ja kardavoile ka veel pahu sõnu ütles.**

danud, et politsei onu teise poole vististi mõne tunni pärast vabaks laseb. Nii suurel pidupäeval, nagu täna, et tahetavat ju kedagi õnnetumaks teha.

Katrintaal on suur ja lai, nagu igaüks teab; siiski otsis Murulaugu onu ta risti ja põigiti läbi. Tütreid ta ei leidnud; oleks ta vähemalt lahtise suuga Torumannigi leidnud – ka seda mitte. Kauase tühi-

se otsimise järel oli õnnetu onu mere äärde jõudnud ning kõndis sügavas mõttes maanteed mööda suhkrubabriku poole. Ta oli õnnetustest, äpardustest ja suurest kurvastusest juba pooluimane ja segane; ta ei pannud siis ka tähele, kuhu poole ta sammus ja kui kaugele ta juba jõudnud.

Katrintaali taga maantee kõrval on üks kitsas orulõhestik, kus väikene ojakene kaljurüngaste pealt kosena alla langeb, see koht on igale tallinlasele tuttav, teda nimetatakse Hundikuristikuks. Orukese idapoolne kallas on kõrge ja pehme muruga kaetud. Sellel kaldal istus rõõmus seltskond noori poesellid.

Järgneb

* Parun Johann Ludwig Knoop rajas 1857. aastal Narva tolle-aegse Euroopa suurima puuvillase riide tootmise (Kreenholmi manufaktuuri) ning importis puuvilla Tallinna ja ka teiste sadamate kaudu algul Ühendriikidest, seejärel Egiptusest. * Katrintaal – Kadriorg (Katharinenthal).

SUDOKUD

6			7	3	9			2
	2		5		6			3
5		2				6		8
	9						4	
3		8				2		7
	6		1		4		8	
1			3	9	2			6

		2				9		
	5		2		1		3	
	7			9			4	
	6		7		5		2	
2								6
	1		4		6		8	
	3			6			5	
	9		8		2		7	
		4				8		

KUHU MINNA

• KONTSERT

Haapsalu kultuurikeskuses: 7. juunil kl 16 laulustuudio „Laulumarjad“ hooajalõpu kontsert, tasuta.

• PILTVAIPA TIKKIMA!

Kolmapäeval, 11. juunil kell 12 ootab Lääne maakonna keskraamatukogu kõiki lugemissaali Eesti raamatu aasta piltvaipa tikkimisele. Tule ja tee kasvõi üks piste ja saa osaks raamatuaasta ajaloost!

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum K-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K-P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda R-P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K-P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T-L kl 10–18; P ja E kl 10–16. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum N-R 12–18 ja L 12–14, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com; tel 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud etteteatamisel E-R 10–17. Tel 5333 8586. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Keskraamatukogu (Posti 3) laenutus- ja lugemissaali vitriinides Pärnu portselanimaalijate seltsi Lüster kevadnäitus 30. juunini.

Haapsalu kultuurikeskuses ja linnagaleriis (Posti 3): Haapsalu graafilise disaini festival 29. juunini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): **majagaleriis** Haapsalu kunstikooli 42. lennu lõputööde näitus 22. juunini.

Keldrigaleriis Haapsalu kunstikooli Ridala osakonna õpilaste tööde näitus „Vormiõpetus“ 8. juunini.

Hoovigaleriis Haapsalu kunstikooli I–III kursuse õpilaste tööde näitus 22. juunini.

Eesti raamatu aastale pühendatud Haapsalu linna lasteaedade vabaõhunaitus: Haapsalu vanalinna lasteaedade Päikesejänku maja kuni 9. juunini. Asukoht Haapsalu kunstikooli (Jaani 2) nurgal. Avatud 24/7.

Lihula muuseumis (Lihula mõis, Linnuse tee 1): Näitus „Läänemaa naise pidulikud rõivad 19. saj lõpus ja 20. saj alguses“ jääb avatuks septembri lõpuni. T-L kell 10–17.

Näituse „Lihulas sündinud loodusteadlane Wilhelm Konstantin Frommhold Petersen“ avamine 12. juunil kell 12. Näitus jääb süükspositsiooni. T-L kell 10–17.

Haapsalu pitsikeskuses (Karja 25): Gunta Randla näitus „Omadele võoras, võõrastele oma“ 28. juunini. Keskus avatud T-R 11–18 ja L 11–15.

• **KIRIKUTEADE RIDALA BAPTISTI KOGUDUS** Pühapäeviti kl 11.30 jumalateenistus ja samal ajal lastehoid. Info: ridalakogudus.ee.

• **RAAMATUKOGUD** Keskraamatukogu (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) T-R 10–18, L 10–15, laenutuspunkt (Kastani 7) suletud.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K-N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T-K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E-K 10–18, N 14–19, R 10–14. www.lib.haapsalu.ee.

Läänemaa vähiühing

on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba 20 aastat.

Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

ÕNNITLUS

Kullakallis
TUUTU!

Hällipäeva puhul teevad kudi-kudi väike-Tuutu, veel väiksem Tuutu ja Jäätis.

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga. **Aitame koos!** Tel 5355 4330

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee. E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

Ostan mesilasperesid. 5623 9002.

MÜÜK

HAAPSALU UKSETEHAS MÜÜB PUITBRIKETTI. UUS HIND 200.-/alus! INFO 472 0800.

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadid ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa liiva, killustikku, purustatud kruusa, söelumata mulda (turbasegu). Info 5697 5216.

Müün välismaa vinüülplaate (70., 80., 90. aastad) ja CD-plaate. Tel 5686 5058.

Müüa veise kõdusõnnikut (kõdunenud 4–5 aastat). Täpsem info 5373 9513.

11.06 toome kõrgekvaliteedilise ja kodumaise sealiha, hakkliha, ahju-, suitsu- ja šašlõkivorstid, šašlõkid ja kulinaariatooted, soolaliha, suitsusingid, pasteedid, sealiha-konservid ja subproduktid järgmistesse sihtkohtadesse: Järva-Jaani – Roosna-Alliku – Paide – Türi – Käru – Lelle – Kehtna – Rapla – Märjamaa – Laukna – Koluvere – Kullamaa – Lihula – Kömsi. Sealiha al veerand seast 3.75/kg. Erinevad lihatükid alates 4.80/kg. Tellimus esita 5358 6772, Facebooki sõnum või vajanguperefarm@gmail.com. Tarned vahemikus 14–21, kellaageg helistatakse veel ette.

13.06 toome kõrgekvaliteedilise ja kodumaise sealiha, hakkliha, ahju-, suitsu- ja šašlõkivorstid, šašlõkid ja kulinaariatooted, soolaliha, suitsusingid, pasteedid, sealiha-konservid ja subproduktid järgmistesse sihtkohtadesse: Kose – Keila – Vasalemma – Ämari – Riisipere – Turba – Risti – Palivere – Täebla – Linnamäe – Haapsalu. Sealiha al veerand seast 3.75/kg. Erinevad lihatükid al 4.80/kg. Tellimus esita 5358 6772, Facebooki sõnum või vajanguperefarm@gmail.com. Tarned vahemikus 14–21, kellaageg helistatakse veel ette.

Kusagil öitsevad meelespead, tasa liiguvad tuules...

Lahkunud on armas abikaasa ja isa

MEHIS EHANURM.

Südamlik kaastunne õpetaja Üllele ja tema lähedastele.

Oru kooli pere

Tuul puude ladvus tasa kiigub, me väikeses leinas langetame pea...

Mälestame kurbusega **MEHIS EHANURME.**

Süvä kaastunne lahkunu perele ja lähedastele.

Haapsalu kutsehariduskeskuse koolipere

Mälestame rõõmsameelset, abivalmist kursuse juhendajat ja õpetajat. Südamlik kaastunne lähedastele

MEHIS EHANURME kaotuse puhul.

Täebla KKK kodu- ja talumajanduse 8. lend

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3meetrist küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Müüa lõhutud küttepuid. Toores ja kuiv lehtpuu, metsakuiv okaspuu, hind al 60.-/rm. Tärne 10- ja 15ruumise autoga, info tel 521 1377. 3 m lehtpuu, tärne 30 tm, hind kokkuleppel, info tel 502 4895 info@pajakapuit.ee.

Müüa Haapsalus toorest ja kuiva küttepuid, lehtpuu 30, 40 ja 50 cm. Tel 501 2407.

Müüa 0,5 m pikkuseid saarepuid. Väga hea katlapuu. Saare kütteväärtus 1650, hall lepal 700. Tel 5665 3555.

Müüa kuiva küttepuid: saar 50 cm, tel 5344 8034.

TURG

Haapsalu turul lilletelgis suur valik suvelilli ja köögiviljataimi. Oleme avatud T–P 9–14

TEENUS

Hauaääraste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmitustööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekäevude puurimine ning projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaerialdus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail: info@developingehitus.ee.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E–P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Rakkekaevu kaevamine, puhastamine, remont, rõngaste vahetamine, kaevumaja ehitus ja käsipumpade remont. 557 4792.

Tänav- ja äärekivide paigaldus. Tel 5458 5022.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus ja üldehitustööd nii sees kui väljas. Saabtehtud OÜ, 5454 0423.

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968.

Korstnapühkimine, korstnapitside ehitus, küttesüsteemide remont. www.laanekorsten.ee, tel 553 1826.

Võtame vastu üleliigsed raamatud. Tuleme ise järele. Meelis, 5615 5175.

OTSIN TÖÖD

Müürsepp otsib tööd. Puhas vuuk, ka maakivi ja paekivi. Tel 5663 9761.

Mälestame head sõpra **MEHIS EHANURME.**

Süvä kaastunne Üllele ja Madisele.

Kaja, Marco, Kaspar ja ristipoeg Kristofer

Tuul puude ladvus tasa kiigub, me väikeses leinas langetame pea...

Süvä kaastunne omastele **MEHIS EHANURME** ootamatu surma puhul.

Naabrid Monika, Tõnis, Toomas, Kai ja Sulev

TÖÖPAKKUMINE

Resa OÜ pakub tööd E HITUSTÖÖLISELE!

Pakume tööd tublidele ja kohusetundlikele ehitustöölisele, kellel eelnev töökogemus antud ametikohtal. Oskama peab üldehitustööd (müüri ladumine, armeerimistööd, kergseinte ehitamine, fassaaditööd, avatäide te paigaldamine jne). Oluline on eesti keele oskus ja B-kategooria juhiloa olemasolu. Kui oled huvitatud, saada oma CV resa@resa.ee või võta ühendust 5666 0149.

Ridala põhikool ootab oma meeskonda alates

1. augustist 2025:

- vanemkoka 1,0 ametikohta
- kokka 0,5 ametikohta

Alates 1. septembrist 2025:

- klassiõpetajat 1,0 ametikohta
- lasteaiaõpetaja abi 1,0 ametikohta
- vene keele õpetajat 6 t nädalas

Nõutavad eeldused:

- erialane kvalifikatsioon
- soov õpilastega töötada
- usaldusväärsus ja hea suhtlemisoskus

Tööle asumise aeg: 21. august 2025
Kandidaatidel palume saata CV ja haridust tõendavad dokumendid 12. juuniks 2025 aadressil direktor@ridala.edu.ee
Lisainfo: Milve Viigand (direktor) tel 521 8578.

Toimetused kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Iga lahkumine on raske, iga teesaatmine kurb...

Avaldame siirast kaastunnet Margusele perega kalli **INGA REIDLA** kaotuse puhul.

Kaitseliidu Lääne malev

Südamlik kaastunne Margusele perega armsa **INGA REIDLA** kaotuse puhul.

Sõbrad Pühapäevaklubist

Südamlik kaastunne Sulle, Margus Tännale lastega, kalli naise, ema **INGA** kaotuse puhul.

Virre kollektiiv

Mälestame

INGA REIDLAT.

Jaak, Olev ja Kalev perega

Avaldame sügavat kaastunnet **INGA REIDLA** lahkumise puhul.

Tädi Helju pere

Avaldame sügavat kaastunnet Ailenile ja tema perele armsa ema

INGA REIDLA kaotuse puhul.

Täebla kooli 7. klass ja klassijuhataja

Kuulutage 1 kuu paberlehes, kingime 1 kuu veebis tasuta.

Võtke ühendust le@le.ee.

Südamlik kaastunne tütrele ja õele **MARGARETA ZARENZI** kaotuse puhul.

Poolvend Vello perega

Tunde tasa lööb aegade kell, jääb alles mälestus hea ja hell.

Südamlik kaastunne Helenile perega isa, vanaisa ja äia **JÜRI KALLIKORMI** kaotuse puhul.

Merle, Heli, Ülle ja Pilvi

Sind leinama jääb kodumaja, igatsemat koduüü...

Teatame kurbusega, et lahkus **MARGARETA ZARENZ.**

Lähedased

Ärasaatmine on esmaspäeval, 9. juunil kell 12 Hingeviuli tavandisaalis Kalmistu 3a.

Seal, kus sulgub eluraamat, algab mälestuste maa...

Mälestame kallist sõpra **JÜRI KALLIKORMI.** Südamlik kaastunne lähedastele.

Elvi ja Meido

Mälestame armast naabrit ja avaldame kaastunnet Kaielele perega kalli ema ja vanaema **MARGARETA ZARENZI** lahkumise puhul.

Enno ja Veronica

Mälestame **JÜRI KALLIKORMI.**

Avaldame sügavat kaastunnet omastele.

Ülle ja Maidu

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

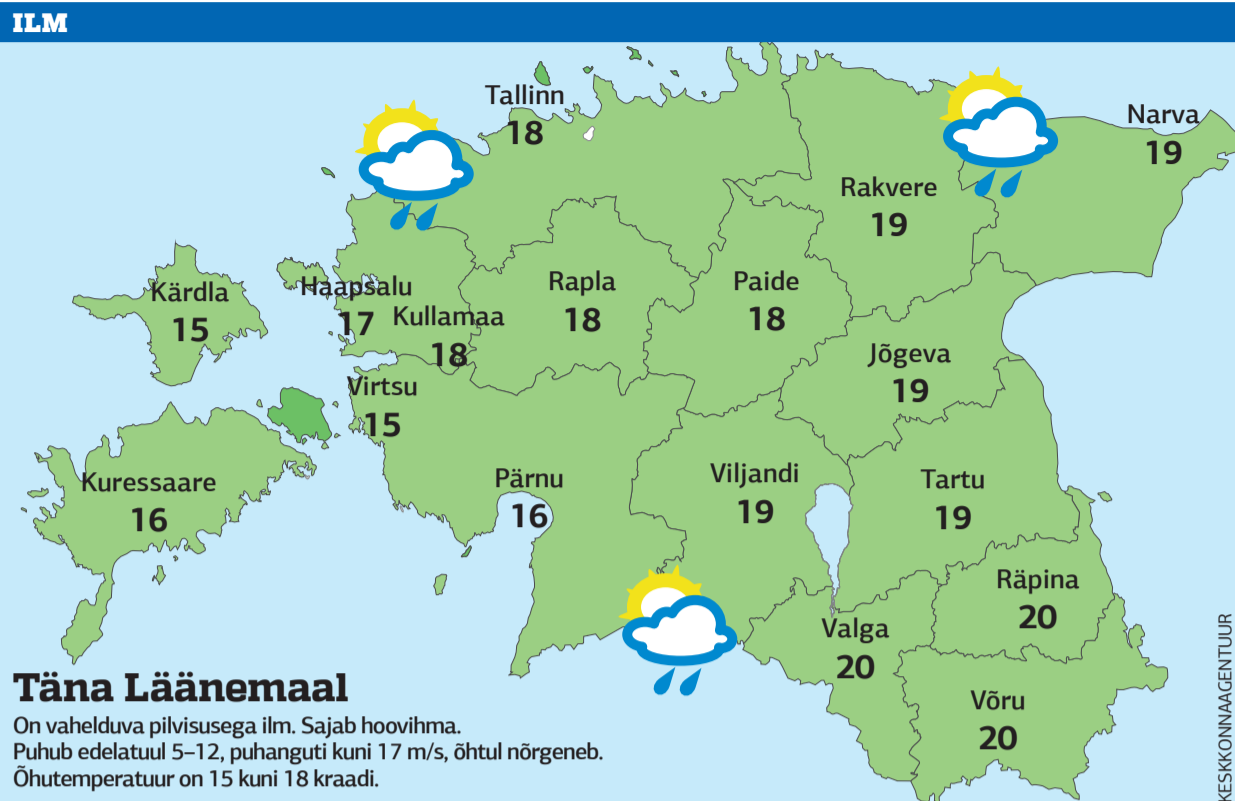
KAIRE REILJAN

Noarootsi lapsed ehtisid meiapuu

Haapsalu Vanasadamasse rannarootsi muuseumi juurde on jaanipäeva eel püstitatud meiapuu. Lehevani-kutega ehitatud meiapuu tipus troonib eestirootslaste sinimustkollane lipp. Rannarootsi muuseumi juures oleva meiapuu valmistasid Noarootsi kooli 1.–6. klassi õpilased. Sama kooli 7.–8. klassi õpilased ehtisid teise meiapuu, mille nad püstitasid Aulepa-Pürksi tee ääres asuva Kudani Kõstri talu õuele. Ehtimiseks kulus paar tundi ja lõpuks sai iga laps endale teha ka saunaviha.

Meiapuu (rootsi keeles *midsommar*- või *majstång*) püstitamine kuulub rootsi kultuuriruumis jaanipäevatradsioonide hulka. Jaanilaupäeval lõkke tegemise kommet rootslastel pole, selle asemel tantsitakse ümber meiapuu. Enne jaanipäeva kaunistatakse meiapuu ühiselt vanikute ja mõnel pool ka kroonide või pärjadega. See jääb sellisena püsti uue jaanipäeva eel- se ajani, mil vanad kaunistused asendatakse uutega.

Läänemaal on paaril viimasel aastal püstitatud jaanilaupäevaks meiapuud ka Vormsis. **KAIRE REILJAN**

Täna Läänemaal

On vahelduva pilvisusega ilm. Sajab hoovihma. Puhub edelatuul 5–12, puhanguti kuni 17 m/s, õhtul nõrgeneb. Õhutemperatuur on 15 kuni 18 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
edelatuul 3–8 m/s	9°...19°	muutlik tuul 1–10 (15) m/s	edela-, läänetuul 5–8 (13) m/s	lääne-, loodetuul 4–9 (15) m/s

VAATA KA
WWW.LE.EE

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalast nõu, räägime, mis kinnisvaraturul toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohv ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA

Anneli Sermat
+372 513 5163
anneli@karjakee.ee

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA
Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.
Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Jälgige Lääne Elu ka Facebookis!

Balti Puurkaev

- Puurkaevude pesu
- Maasoojuspuurakude puurimine
- Puurkaevude puurimine
- Soojuspumpade paigaldus
- Pumpade paigaldus
- Rauaeraldusfiltrite paigaldus
- Septikute ja veetrasside paigaldus

Tel: 521 7415, 504 2999
www.baltipuurkaev.ee

XXIII SUUPILLIFESTIVAL

Reede, 13. juuni | 19:00

Suupillikontsert
Haapsalu Toomkirikus

MIKAEL FALL & FREDRIK KARLSSON
NAMI MIYATA & YVES PELRAS
VLADIMIR HROVAT & LARA PELIKAN

Festivali peatoetaja:

HOLM

Pääsmed: Piletimaailm, Piletilevi ja kohapeal

Lääne Elu

paber- ja digilehe hinnakiri

	PABERLEHT	PABER+DIGI	DIGILEHT	DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50
1 kuu	13	17	8	
3 kuud	38	48	20	
6 kuud	73	92	37	
12 kuud	133	170	74	
E-arve	12	15	8	

473 7111

le@le.ee

HOLM refinantseerimislaen

holmbank.ee

Finantsteenuse pakkuja on Holm Bank AS. Tutvu lepingu tingimustega ja pea nõu asjatundjaga. Krediidikulukuse määr on 17,37% aastas järgmistel näidistingimustel: laenu summa 15 000 €, lepingutasu 150 €, periood 90 kuud, fikseeritud intressimäär 9,40% laenusummalt aastas, makstav kogusumma 25 672,85 €, tagasimaksete summa 25 522,85 € ja tagasimaksete arv 90.

Suvitate maakodus?

Pidage meeles ka Lääne Elu uuele aadressile ümber suunata!

Helistage 473 7222
või kirjutage le@le.ee.

FREEPIK.COM